

Araştırma Makalesi / Research Article

**II. DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DE
ORMAN VE ORMANCILIK POLİTİKASI HAKKINDA
BİR ARAŞTIRMA (1939-1945)***

Nadir YURTOĞLU**

Öz

Bu çalışma, II. Dünya savaşı yıllarında Türkiye'de orman ve ormancılık politikası ile bu politikanın milli ekonomiye olan yansımalarına odaklanmaktadır. Makale, II. Dünya Savaşı yıllarında ormanlarla ilgili yapılan yasal düzenlemeler; Orman ve ormancılıkla ilgili gerçekleştirilen çalışmalar; Türkiye'de orman faaliyetlerinde örgütlenme adı altında üç bölüm halinde başlıklandırılmıştır. Orman ve ormancılığın çerçevesi çizilirken sayısal verilere değinilmiştir. Çalışmanın literatür bilgileri birinci elden kaynaklara dayandırılmıştır. Araştırmanın neticeleri şunlardır: II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de yaşanan mali kayıplara rağmen ormanlara elektrik ve telefon şebekesi döşenip, yolların bina edilmesi bu alanların geliştirilmesinde önemli bir adımı teşkil etmiştir. Ayrıca ülkenin orman bakımından daha da zenginleştirilmesi amacıyla köylerin ağaçlandırılması çabasına da girilmiştir. Savaş boyunca ülkenin doğal zenginlikleri arasında yer alan orman ve ormancılığın inkişafına ilişkin farklı çalışmaların da yürütüldüğünü, çıkarılan kanun, yapılan icraat ve teşkilatlanma çaba ve uygulamalarından anlıyoruz. Bu sayede ormanları koruma ve geliştirmenin yanı sıra onların gayri safi milli hâsılayla endüstrisine yönelik üretim hacmi de genişletilerek ülke ekonomisine önemli destekler sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Devlet Orman İşletmeleri, II. Dünya Savaşı, 4785 sayılı Kanun, Orman Endüstrisi, Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi.

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır.

There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü (nyurtoglu@kastamonu.edu.tr), (Orcid: 0000-0001-7478-3149).

AN INVESTIGATION OF FORESTS AND FORESTRY POLICIES IN TURKEY DURING WORLD WAR II (1939-1945)

Abstract

This study focused on forests and forestry policies and their contribution to Turkey's economy during World War II. The study discussed the topic under three headings: (1) legal regulations on forests during World War II, (2) efforts into the development of forests and forestry, and (3) organizations for forestry activities in Turkey. The study concentrated on numerical data to set the framework for forests and forestry. Data were collected from primary sources. The results are as follows: Despite its financial difficulties during World War II, Turkey laid electricity and telephone networks and built roads in the forests, which was an essential step towards the development of forestry. Turkey also launched afforestation projects in villages to become a forest-rich country. In addition, the laws, projects, and organizational efforts show that Turkey put much effort into the development of forests and forestry during World War II. In this way, Turkey preserved and developed its forests and made a significant contribution to the national economy by expanding the production volume for the industry with their gross national product.

Keywords: State Forest Enterprises, World War II, Law No. 4785, Forest Industry, Budget of the General Directorate of Forestry.

Giriş

İnsanoğlu ile ormanın münasebeti tarihin en eski dönemlerine kadar uzanmaktadır. İlk zamanlarda beslenme ve barınma ihtiyacını temin etmek için ormandan faydalanan insanlar, sonraları endüstri alanında da bu doğal zenginliği bir hammadde kaynağı olarak değerlendirmeye başlamıştır. Zamanla ağaçla örtülü bu alanların fonksiyonunun artmasıyla da orman ile toplum arasındaki ilişkilerde önemli farklılaşmaların meydana geldiği görülmektedir.¹ Ormanlık faaliyeti içerisinde yer alan ağaçların artan sermaye, üretim ve estetik unsurları arasında da önemini koruduğu bilinmektedir.² Ormanlarla birlikte ürünlerinin de ortaya çıkışı, tarihin eski çağlarına kadar gitmektedir. Herodot'un rivayetine göre: Orman mahsulleri arasında bulunan sığla yayı, Fenikeliler tarafından Yunanistan'a getirilerek yaygınlaştırılmış bir reçine olarak tanınmaktadır. 629 tarihli Çin kaynağından alınan bir bilgi, bu yağın

1 Cantürk Gümüş, *Türk Orman Devrimi*, Türkiye Ormanlılar Derneği Yayınları, Ankara, 2018, s. 7; Mehmet Mısır, *Çok Amaçlı Orman Amenajman Planlarının Coğrafi Bilgi Sistemlerine Dayalı Olarak Amaç Programlama Yöntemiyle Düzenlenmesi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon, 2001, s. 1; Ormanların önemi ve yararları hakkında ayrıntılı bilgi almak için Bk. *Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergeleri 2019 Türkiye Raporu*, Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2020, s. 6.

2 İsmail Erarslan, "Türkiye'de Park ve Bahçeler", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 91; Türkiye'de 2010-2015 yılları arasında ağaç mamulleri ve orman ve ürünleri sektöründe yaşanan gelişmelerin ayrıntısı için Bk. *Türkiye'de Orman Ürünleri Meclisi Sektör Raporu 2015*, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, Ankara, 2015, ss. 1-42.

7. yüzyılda Küçük Asya’dan çıkarılarak kullanıldığını belgelemektedir. 17. yüzyılda Storax adı altında Avrupa’daki ilaçların içerisine de ilk kez giren bu yağın Afrika’da rastlanan bir tür cilt kaşıntısı ve deri hastalıklarına karşı da iyi geldiği görülmektedir. Kozmetik ve çeşitli ilaçların terkinde de yararlanan sığla yağının ayrıca parfümeride zarafet, letafet ve koku dayanıklılığı verdiği kabul edilmektedir.³

Osmanlı Devleti döneminde de orman ve orman ürünlerine önem verildiğini, bu konuda alınan tedbirlerden ileri geldiği düşünülmektedir. Kanuni Sultan Süleyman’ın (1494-1566), 1558; I. Ahmet’in (1590-1617), 1610 ve I. Mahmut’un da (1696-1754), 1733 tarihli fermanlarında, ormanların muhafazası için bazı tedbirlere başvurulduğu bilinmektedir. Örneğin: I. Mahmut’un fermanında “Belgrat Ormanlarını tahribe teşebbüs edenlerin taş gemisinde küreğe mahkûm edileceği” belirtilmiştir. Yine Sultan I. Abdülhamit (1725-1789) ve Sadrazam Koca Yusuf Paşa döneminde düzenlenen 1784 tarihli kereste temini hususundaki fermanlarda belirtildiğine göre; Osmanlı Devletinin ormanlarında yaşanan azalmanın, bu devletin denizlerdeki etkinliğinin zayıflamasıyla sonuçlanmıştır. Bu durum ülkenin çöküş nedenlerinden birisi olarak da bilinmektedir.⁴

Tanzimat Fermanı’ndan (3 Kasım 1839) önceki dönemlerde ormanların, reel ve ideal yararlar sağlayan milli bir varlık olduğu fikri, kabul görmemiş, bu doğal zenginliklerin Allah’ın insanlara sunduğu bir varlık sayılarak herkes tarafından faydalanması benimsenmiştir. Devletin ormanları koruma, yönetme ve bunlardan nöbet ile ağaç kesimi şeklinde yararlanması, Tanzimat Fermanıyla ortaya çıkmıştır. Bu fermanın yayımlandığı yılda Ticaret Nezaretine bağlı bir Orman Müdürlüğü ihdas edilmişse de bu kuruluşun çalışmaları ormancılık düzeyinin gerisinde kalmıştır. Bu konuda ilk ciddi hamlenin Fransa’dan getirilen uzmanlarının desteğiyle temelleri atılan Ormancılık Mektebinin 1857’de faaliyete geçmesiyle yapıldığı görülmektedir. 1858 yılına gelindiğinde ormancılığa ait hükümlerin yer aldığı Kanunname-i Arazi; 1862’de ise mevcut ağaç topluluklarını koruma ve hazineye gelir sağlamak amacıyla düzenlenen Orman Nizamnamesi, yapılan tadilattan sonra 1870’de yürürlüğe girmiştir. Adı geçen Nizamnamenin yürürlüğe girmesinden sonra devlet ormanları, belirli bir bedel karşılığında yerli ve yabancılara işletme hakkı verilmesi yoluyla faaliyete geçirilmiş, bir yıl öncesinde ise Maliye Nezareti bünyesinde Orman Genel Müdürlüğü tesis edilmiştir.⁵

3 Savni Huş, “Sığla Yağı ve Sığla Ağacı Ormanlarımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 70-71.

4 Gümüş, *a.g.e.*, s. 14.

5 *Cumhuriyetimizin 50. Yılında Ormancılığımız*, Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1973 s.1-2; <https://sutculermyo.isparta.edu.tr/assets/uploads/sites/100/files/ormancilik-bilgisi-ders-notu26092017.pdf>; Erişim Tarihi: 10.08.2021; Tanzimat Fermanında sonra ülkede ormancılık alanında yaşanan gelişmelerin ayrıntısı için Bk. *Türkiye Ormancılığı 2019*, Türkiye Ormancılar Derneği Yayınları, Ankara, 2019, ss. 3-4.

Cumhuriyet Döneminde ise orman ve ormancılıkla ilgili faaliyetlerin, bir kısım devlet görevlilerinin bilgi ve görgülerini artırmak amacıyla yurt dışında gönderilmesiyle daha bilinçli hale geldiği bilinmektedir. Avrupa'daki öğrencileri denetlemek ve Brüksel'deki Ormancılık Kongresinin toplantısına iştirak etmek amacıyla Almanya ve Avusturya'ya gönderilecek Orman Genel Müdürü Fahreddin Bey'in harcırah ve zorunlu masrafları olan 938 liradan bu iki ülkeye düşen kısmın kliring (takas) ve kalanının da serbest dövizle ödenmesi, 18 Temmuz 1935'de Bakanlar Kurulunca kabul edilmiştir.⁶

Bu dönemde orman ve ormancılığın geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalarda yasal boşlukları gidermek amacıyla yeni düzenlemelere de gidildiği görülmektedir. 6 kısım, 136 madde ve 8 geçici maddeden teşkil edilen 8 Şubat 1937 tarih ve 3116 sayılı Orman Kanunu bunlardan en önemlisi olarak bilinmektedir. Bu kanunla bir yandan ağaçlarla örtülü geniş alanların sınırları belirlenirken, öbür yandan bu alanların denetimiyle kesim faaliyeti, Orman İdaresinin yetkisine bırakılmıştır.⁷

4 Haziran 1937 tarih ve 3204 sayılı Kanun ile de Tarım Bakanlığı bünyesinde bir Orman Genel Müdürlüğü ihdas edilmiştir. Ormanları işletme, yetiştirme, koruma, imar etme ve verimli hale getirmek için gerekli kuruluşları meydana getirme; teknik elemanları yetiştirip ağaçlarla örtülü sahalara yönelik her türlü hizmeti gerçekleştirme; bu Genel Müdürlüğün görevleri arasında yer almıştır.⁸

II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de birçok konuda çalışma yapılmasına rağmen, orman ve ormancılık politikalarına değinilmemesinin literatür boşluğunu teşkil etmesi, bu makalenin yazılmasını gerekli kılmıştır. Dahası orman ve ormancılığın ekonomik, sağlık, sosyal, estetik ve biyolojik

6 BCA, 30-18-1-2/ 56-58-20, Tarih: 18.07.1935; Cumhuriyetin ilk yirmi yılında kalkınma alanında gelişme sağlandığı, kereste fabrikalarının sayısının 33'e ulaşmasından anlaşılmaktadır. TOBB, *Türkiye Orman Ürünleri Meclisi Sektör Raporu 2011*, Sar Matbaası, Ankara, 2012, s. 3; TOBB, *Türkiye Orman Ürünleri Meclisi Sektör Raporu 2012*, Salmat Matbaası, Ankara, 2012, s. 10.

7 TBMMKD, (Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar Dergisi), 08.02.1937, s. 186; Resmi Gazete (RG), S. 3537, 18 Şubat 1937; Duran Taraklı, *Ormanlarımız ve Yerleşimleri*, ODTÜ Yayınları, Ankara, 1990, s. 1; 3116 sayılı Kanunun TBMM müzakereleri ve oylaması için Bk. TBMMZC, (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi) Dönem (D) 5, C. 16, 08.02.1937, ss. 90-106; İzmir'in Tire, Ödemiş ve Bayındır kazalarında çıkan orman yangınlarının ayrıntıları için Bk. "Orman Yangını Hakkında Valimizin Raporu", *İzmir Postası*, 14 Ağustos 1934, No: 3979, s. 3; Yine İzmir'in Değirmendere nahiyesinde çıkan orman yangını hakkında bilgi almak için Bk. "İzmir'de Orman Yangını", *İkdam Halk Gazetesi*, 11 Ağustos 1939, No: 181, s. 7.

8 TBMMKD, 04.06.1937, s. 867; RG, S. 3630, 14 Haziran 1937; TBMMZC, (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi), D. 5, C. 19, 04.06.1937, s. 77; Mahmut Muhammet Bayramoğlu, *Devlet Orman İşletmelerinin Etkinlik Düzeylerinin Ölçülmesi ve Optimal İşletme Büyüklüğünün Belirlenmesi (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon, 2013, s. 6; <https://www.ogm.gov.tr/tr/kurulusumuz/genel-bilgiler>: Erişim Tarihi: 29.08.2021; Cumhuriyetin ilk döneminde depremde zarar gören köylülerin kereste ihtiyacı civar ormanlardan ücretsiz olarak karşılanması kararlaştırılmıştır. Konu ile ilgili bilgi için Bk. "Yer Sarsıntılarında Harap Olan Köylülerin İmarı", *Kurun*, 10 Haziran 1938, No: 7332-1422, s. 6.

bakımdan faydasının toplumun her alanında kendini hissettirmesi, bu dönemde orman ve ormancılık politikası hakkındaki çalışmanın ele alınmasının başlıca amacı arasında yer almıştır.

1. II. Dünya Savaşı Yıllarında Ormanlarla İlgili Yapılan Yasal Düzenlemeler

II. Dünya Savaşı yıllarında ormanlarla ilgili ortaya çıkan yasal boşluğu gidermek amacıyla çeşitli kanunların yürürlüğe girdiği görülmektedir. Bunlardan ilki 21 Ağustos 1940 tarihinde kabul edilen 3913 sayılı *Vakıf Memba Suları ile Orman ve Zeytinliklerin İşletilmesi Hakkında Kanun*dur. Bu kanunla Vakıflar Genel Müdürlüğüne idare edilen memba suları ile orman ve zeytinliklerin ticarî esaslar çerçevesince işletilmesi için 2762 sayılı Yasa gereğince taviz bedellerinden 600.000 liraya kadar döner sermaye tahsisine, adı geçen Genel Müdürlük yetkili kılınmıştır.⁹

3 Ağustos 1942 tarihinde ise 4283 sayılı *Orman Koruma Teşkilât Kanununun 3490 Sayılı Kanunla Değiştirilen 14. Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun*un kabul edildiği görülmektedir.¹⁰ Bu kanunla, Orman Koruma Teşkilât Kanununun 14. maddesini değiştiren 24 Haziran 1938 tarih ve 3490 sayılı Kanunun 1. maddesinin B fıkrası şöyle değiştirilmiştir: Eğitimi tamamlayıp orman koruma kıtalarına katıldıkları günden itibaren oturma ve giyim dışında çavuşlara on beş, onbaşılara on ve erlere de beş lira ücret ödenir ve beslenmeleri de kazandan yapılır. Ancak kazandan yeme ve içmeleri mümkün olmayan erlerin iaşeleri aylık 12 lira verilmek suretiyle karşılanır.¹¹

14 Ocak 1943 tarihine gelindiğinde 4371 sayılı *Orman Koruma Teşkilât Kanununun 4283 Sayılı Kanunla Değiştirilen 14. Maddesinin B Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun*un yürürlüğe girdiği görülmektedir. Bu kanunla, 3157 sayılı Orman Koruma Teşkilât Kanununun 3490 sayılı Yasayla tadil edilen 14. maddesinin 4283 sayılı Yasayla değiştirilen B fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir: Eğitimi tamamlayıp orman koruma kıtalarına görevlendirildikleri günden itibaren ikamet ve giyimden başka çavuşlara 15, onbaşılara 10 ve erlere de 5 lira

9 TBMMKD, 21.08.1940, s. 1108; RG, S. 4598, 27 Ağustos 1940; TBMMZC, D. 6, C. 13, 21.08.1940, s. 132; *Vakit*, 22 Ağustos 1940, No: 8125, s. 1; 2762 sayılı Vakıflar Kanununun ayrıntıları için Bk. TBMMKD, 05.06. 1940, ss. 519-526; RG, S. 3027, 13 Haziran 1935; 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşından sonra iskân edilen göçmenlerin yerleştikleri vakıf, orman ve arazilerinin uygun fiyatla kendilerine satılabileceğiyle ilgili belgenin ayrıntıları için Bk. BCA, 30-10-0-0/ 81-532-4, Tarih: 21.11.1940.

10 3157 sayılı Orman Koruma Teşkilat Kanunu'nun 3490 sayılı Yasayla tadil edilen 14. maddesinin 4283 sayılı Kanunla değişikliğe uğratan B fıkrasının dönüşümü hakkındaki tasarı için Bk. BCA, 30-18-1-2/ 100-102-19, Tarih: 08.12.1942.

11 TBMMKD, 03.08.1942, s. 848; RG, S. 5179, 8 Ağustos 1942; TBMMZC, D. 6, C. 27, 03.08.1942, s. 11; "Büyük Millet Meclisi Doktor Refik Saydam'ın Hatırasını Taziz Etti", *Ulus*, 4 Ağustos 1942, ss. 1, 3; 24 Haziran 1938 tarih ve 3490 sayılı *Orman Koruma Teşkilât Kanununun 14. Maddesini Değiştiren Kanun*un ayrıntıları için Bk. TBMMKD, 24.06.1938, s. 1014; RG, S. 3958, 13 Temmuz 1938.

maaş verilip, işçileri Tayinat ve Yem Kanunu gereğince kazandan karşılanır. Ancak kazandan işçileri karşılanamayanlara ayda 25 lira ödenir ve ölüm halinde ise bu para geri alınmaz. Birinci maddede belirtilen 25 liralık tutarın sabit olmayıp ülkenin çeşitli çevrelerindeki ekonomik duruma ve ilerleyen süreçte ortaya çıkacak hale göre, Bakanlar Kurulunca değiştirilmiştir.¹²

9 Nisan 1945 tarihinde ise 4714 sayılı *Vakıf Memba Sularıyla Orman ve Zeytinliklerin İşletilmesi Hakkındaki 3913 Sayılı Kanuna Ek Kanunun* kabul edildiği gözlemlenmektedir. Bu kanunla, vakıf memba sularıyla orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkındaki 21 Ağustos 1940 tarih ve 3913 sayılı Kanunun beşinci maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir.¹³

Aynı yılın 25 Haziran 1945 tarihinde 4767 sayılı *Orman Koruma Kuruluşunun Kaldırılmasına ve Bu Kuruluşun Görev ve Yetkilerinin Devlet Orman İşletmelerine Devrine Dair Kanunun* yürürlüğe girdiği bilinmektedir.¹⁴ Bu kanunla, 3116 sayılı Orman ve 3167 sayılı Kara Avcılığı kanunları ve diğer yasalarda orman av hayvanlarının korunmasına yönelik görev ve yetkiler ile bunlara ilişkin her türlü, suçların soruşturma ve kovuşturulması, Devlet Orman İşletmelerindeki işletme müdürü, bölge şefi ve bakım memurlarına verilmiştir. Bunların orman ve av hayvanlarına yönelik suçların soruşturma ve kovuşturulmasında görev ve yetkileri, özel kanunlarında yazılı usul ve şekillere bağlı olmuştur. Özel kanunlarda yazılı bulunmayan hallerde bu memurlar, yalnız ormanlara ve av hayvanlarına yönelik suçlar için polisin görev ve yetkilerine de sahip olmuştur.¹⁵

Ormanlarla ilgili yasal düzenlemelere devam edildiği, 9 Temmuz 1945 tarihinde 4785 sayılı *Orman Kanununa Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun* yürürlüğe girmesinden anlaşılmaktadır. Bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihte var olan kişi, vakıf, köy, belediye, özel idare ve kamu tüzel kişiliklerine ilişkin bütün ormanlar kayıtsız şartsız devlete intikal etmiştir.¹⁶

12 TBMMKD, 14.01.1943, s. 197; RG, S. 5310, 21 Ocak 1943; TBMMZC, D. 6, C. 30, 14.01.1943, s. 238; Orman Koruma Birlikleri mutemetlerine verilen avans miktarının 3.000 liraya çıkarılması hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı için Bk. BCA, 30-18-1-2/ 103-79-11, Tarih: 26.10.1943.

13 Bu fıkra için Bk. TBMMKD, 09.04.1945, s. 133; RG, S. 5980, 12 Nisan 1945; TBMMZC, D. 7, C. 16, 09.04.1945, s. 23; 14 Mayıs 1945 tarih ve 4739 Sayılı *Orman Genel Müdürlüğü 1944 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun* için Bk. TBMMKD, 14.05.1945, s. 208; RG, S. 6009, 18 Mayıs 1945.

14 Orman Koruma Teşkilatının Kaldırılması ve Bu Teşkilata Ait Görevlerin Devlet Orman İşletmelerine Verilmesi Hakkındaki Kanun Tasarısı için Bk. BCA, 30-18-1-2/ 108-32-4, Tarih: 07.06.1945.

15 TBMMKD, 25.06.1945, s. 756; RG, S. 6047, 3 Temmuz 1945; TBMMZC, D. 7, C. 18, 25.06.1945, s. 391; 12 Mayıs 1944 tarih ve 4562 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1943 Malî Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun* ayrıntıları için Bk. TBMMKD, 12.05.1944, s. 203; RG, S. 5709, 18 Mayıs 1944; Ayrıca 6 Aralık 1944 ve 4680 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1944 Malî Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun* ayrıntıları için Bk. TBMMKD, 06.12.1944, s. 54; RG, S. 5880, 15 Aralık 1944.

16 TBMMKD, 09.07.1945, s. 816; RG, S. 6056, 13 Temmuz 1945; TBMMZC, D. 7, C. 19, 09.07.1945,

2. Orman ve Ormancılıkla İlgili Gerçekleştirilen Çalışmalar

II. Dünya Savaşı yıllarında ağaç topluluklarıyla ilgili yapılan kanuni düzenlemelerin yanı sıra orman ve ormancılık faaliyetleri alanında çalışmalar da yürütülmüştür. Bu çalışmalardan biri de okaliptüs ağaçlarının yetiştirilmesi olmuştur. Demiryolu yapımında kullanılmak amacıyla diğer ağaçlar gibi okaliptüsler de Anadolu’ya girmiş, Adana-Mersin demiryolu hattının inşasında Fransız şirketi tarafından istasyonlarda süs ağacı olarak kullanılmıştır. Sonradan iklim itibarıyla uygun alanlara da yayılan okaliptüs, sıtmaya karşı müspet etkileri nedeniyle halk tarafından yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu ağaç çok kısa zamanda büyümesi ve maden direği olmaya elverişli bulunması nedeniyle İspanya’da da önemli bir yer edinmiştir. Maden ocaklarının işletilmesinden esinlenilerek bu ülkenin elverişli yerlerinde okaliptüs ormanlarının yetiştirilmesi düşünülmüştür. Bu nedenle Güney Anadolu’da bu ağaç türünün havanın sıcaklığı itibarıyla yetiştirilebileceği yerlerde kısa zamanda maden direği sağlayabilecek okaliptüs ormanları kurulmaya başlanmıştır. Sıtma ve sinek endişesiyle yanına yaklaşılabilen Tarsus’un Karabucak bataklığı, Türk ormancısının yoğun çabasıyla okaliptüsler tarafından kurutulmuş halk için sağlıklı bir mesire alanı haline getirilmiştir. 2 Şubat 1939’da ilk okaliptüs ağacını dikerek Tarsus Karabucak ormanlarını tesis eden yetkililer, 21 Şubat 1944’de bu ağaçların kesimini yapmayı başarmıştır. Bu ilk kesimde 53 hektarlık bir ormandan 5 cm inceliğinde 6.500 metreküpe yakın bir mahsul elde edilmiştir.¹⁷

II. Dünya Savaşı yıllarında okaliptüs ve farklı türde ormanların ülkenin önemli bir unsuru haline getirilmesinde bazı tedbirlerin alınması şu şekilde zaruri olmuştur¹⁸:

1. Ağaçlarla örtülü alanların kesim nedeniyle şehirlerden uzak kalması, yol ihtiyacını ortaya koymuştur. Bu sebeple kesilen ağaçların şehirlere nakledilmesinin orman işletmelerinin önemli bir sorunu haline geldiği, kereste maliyetinin artışı ve işlenme değeri düşük ağaç parçalarının ormanda çürümeye terk edilmesinden anlaşılmaktadır. Yine yol yapımının, yangına müdahaleyi kolaylaştırıp ormanların yok olmasını da engelleyeceği düşünülmüştür.

s. 74; Rasim Remzi Doğan, “Dikili Ağaç Satış Yöntemi”, *Türkiye Ormancılar Derneğinin 95. Kuruluş Yıldönümünde: Orman Varlığımız ve Ormancılık Üretim Faaliyetleri*, Kuban Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 42.

17 Fuad Adalı, “Sağlık Ağacı: Bizde Okaliptüs”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 94-95; Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün İstanbul’daki vakıf ormanlarının askeri birliklerce tahrip edilmesinin önlenmesi talebiyle ilgili yazısı için Bk. BCA, 30-10-0-0/ 193-320-9, Tarih: 17.08.1942; Ayrıca, Ankara Atatürk Orman Çiftliğinde bir hayvanat bahçesi kurulması teşebbüsüyle ilgili haber için ise Bk. “Memlekette Yeni Bir Hayvanat Bahçesi”, *Türksözü*, 7 Ağustos 1940, No: 4799, s. 4. Atatürk Orman Çiftliği Hayvanat Bahçesine Mısır’dan temin edilecek hayvanlara istenen dövizle ilgili yazı için ise Bk. BCA, 30-10-0-0/ 186-281-8, Tarih: 21.10.1940.

18 İbrahim Kutlutan, “Kereste Ticaretimiz”, *İktisadi Yürüyüş*, S. 10, Yıl: 1, 1 Mayıs 1940, s. 8, 16.

2. Ayrıca ormanlardan elde edilen kerestelerin belirli tür ve büyüklükte sınıflandırılmaya tabi tutularak standardize edilmesi gerekli görülmüştür. Zira inşaat tekniğine uygun halde kesilmeyip gelişigüzel işlenmiş kerestelerin istenilen ölçüye getirilmek üzere ikinci bir işleme tabi tutulması kayba yol açmıştır.

3. Kerestede kalitenin önemli olması, her tür ebadın birinci, ikinci ve üçüncü dereceye ayrılmasını gerekli kılmıştır. Bu şekilde çeşitli firmalar tarafından kerestelere devletin belirlediği biçimde işaretlerin konulması, satıcının ticari değeri düşük malını kaliteli ürünler arasında piyasaya sürmesini engellediği gibi ticaret hayatında bir emniyet ve itimat oluşturup denge kurulmasını da sağlamıştır.

4. Ulaştırma Bakanlığı kara ve denizlerde nakledilen odun, kömür ve kerestelerin miktar ve çeşidini taşıma tarifesi kapsamında düzenlemekle ülkede imar faaliyetlerinin hızlanarak genişletilmesine imkân tanımıştır.

Bu arada ülkede ağaca ve ormana yapılan yatırımın önemini bilen Doğu illerinde geçmişten kalan bir gelenek icabı çocuğu dünyaya gelen babanın, maddi durumu ve arazisinin kapasitesine göre 50, 100 veya daha fazla sayıda kavak ağacı diktiği bilinmektedir. Bu ağaçlar, askerlik ya da evlenme çağına geldiğinde çocuğun masraflarını karşılamak için kullanılmıştır.¹⁹

Ekonomik anlamda ailelere katkısının yanı sıra ağaç topluluklarının ülkenin birçok alanında etkisini gösterdiği bilinmektedir. Orman uzmanları arasında bulunan Rus Bilim İnsanı Prof. Dr. Alexis Chenchine²⁰ göre: Ağaç ve ağaççıklar yetiştirmek suretiyle step ve çöl muntıklarından elde edilen küçük bir arazi parçası, ülkenin hayat şartlarıyla çevre iklimini iyileştirecek ve memlekete saadet verecek ilk damlayı oluşturmuştur. Fakat dere, nehir ve büyük göller bu damlaların bir araya gelmesiyle teşekkül etmiştir.²¹

Bir ülkede orman varlığının derecesi sadece kapladığı alanın genişliği ile değil, onu meydana getiren ağaç türlerinin zenginliğiyle de ölçülmüştür. Zira her orman çeşidinin ayrı bir değeri bulunmaktadır. Türkiye, ibreli ağaçların yanı sıra ılımlı yörelerin yapraklı ormanlarıyla sıcak muntikalarda kışın yaprağı dökülmeyen sert yapraklı çalılara da sahiptir. Saha itibarıyla ormanların %54'ü ibreli, %39'u yazın yeşil yapraklı ve %7'si ise daima yeşil yapraklılara aittir. Dünya odun ticareti ve tüketiminin asıl ağırlığını ibreli orman mahsullerinin oluşturduğu göz önüne getirildiğinde, bu rakamların önemi kendiliğinden ortaya

19 İbrahim Kutlutan, "Orman Ekonomisi", *İktisadi Yürüyüş*, C. 5, S. 59, Yıl: 3, 16 Mayıs 1942, s. 21.

20 Beyaz Rus kökenli olan Prof. Dr. Alexis Chenchine Tarım Bakanlığı tarafından ülkeye uzman olarak getirilmiş, 31 Ağustos 1939 ile 1 Eylül 1943 tarihleri arasında Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Orman Fakültesi Orman Hasılatı ve İktisadi Enstitüsü Müdürlüğüne görevlendirilmiştir. Chenchine, görevi süresince Hasılat Bilgisi, Dendrometri, Parkçılık, Ormancılık Statüğü ve Orman Kıymetlerinin Takdiri derslerini yürütmüştür. Metin Özdönmez, Abdi Ekizoğlu, "Cumhuriyet Dönemi Ormancılığında Katkısı Olan Yabancı Uzmanlar", *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: B, C. 44, S. 1-2, Yıl: 1994, s. 22.

21 Erarslan, *a.g.m.*, s. 99.

çıklar. Orman türleri bakımından Türkiye; Avrupa ve Kuzey Amerika hariç, diğer kıta ile bütün Balkan ve Akdeniz Havzası ülkelerinden üstün durumdadır.²²

Öte yandan II. Dünya Savaşı yıllarında ekonominin sıkıntılı durumuna rağmen çıplak alanların ağaçlandırılıp gerekli fidanlıkların tesisiyle ormanların daha da zenginleştirilmesi, 3116 sayılı Kanun gereğince Orman Genel Müdürlüğü uhdesinde yürütülmüştür. Bu dönemde ülkenin arazi yapısı ve iklim şartları göz önüne getirilerek çeşitli vilayetlerde köy ağaçlandırılmaları için fidan yetiştirilmesine başlanmıştır. 1943 yılında Tarım Bakanlığı ülkenin zirai kalkınma programlarını hazırlarken, köy ağaçlandırmalarına da gerekli önemi bir plan kapsamında vermiştir. Bu plana göre, ülkenin ağaçlandırılması sekiz çevreye ayrılırken, mevcut yedi fidanlığın yanı sıra açılacak sekizinci ve dokuzuncu fidanlıkların kurulması çalışmalarına da hız kazandırılmıştır. 1944 yılının ilkbaharından itibaren Ankara, Yozgat, Kırşehir, Çankırı, Çorum, Kastamonu, Sivas, Tokat, Amasya, Kayseri, Niğde, Eskişehir, Bilecik, Kütahya, Burdur, Afyon, Isparta, Konya, İzmir, Manisa, Denizli, Elazığ, Malatya ve Erzurum’da teşkil edilen mıntika fidanlıklarında köy ağaçlandırmalarına başlanmıştır. Bu suretle 158 köy ve belediye merkezlerine dikilen 385.091 muhtelif türde fidanla 2.745.050 hektar alan ağaçlandırılmıştır. İlerleyen yıllarda köy ve belediyelerin ağaçlandırma çalışmalarında yükümlü oldukları en az beş hektarlık sahayı tamamlamalarının kararlaştırılmasının ardından, Tarsus, Adana, Maraş, Mersin, Hatay’ın yanı sıra 28 vilayette de bu ağaçlandırma faaliyetinin başlanması hedeflenmiştir.²³

1944 yılı itibariyle Türkiye’de takriben 10,5 milyon hektar olan orman alanlarının ülke yüzölçümüne oranı %13 civarındadır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılaması bakımından bir ülkenin %30’unun ormanlarla kaplı bulunması zarureti göz önüne getirildiğinde, bu oranın ne denli yetersiz olduğu gerçeği bütün açıklığıyla gözler önüne serilmektedir. Bu nedenle bir ülkede orman ve ürünlerinin yetecek sayı ve kalitede bulunması, milli ekonominin gelişmesi bakımından gerekli görülmüştür.²⁴

22 Ali Kemal Yiğitoğlu, “Yurdumuz ve Orman Varlığımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 76; İstanbul’un kışlık odun ihtiyacını karşılamak için hükümetin tahsis ettiği ve edeceği para miktarıyla yapılan çalışmalar için Bk. “Şehrin Mahrukatı İçin İki Milyon Lira Daha Verilecek”, *Akşam*, 12 Temmuz 1942, No: 8522, s. 3; II. Dünya Savaşı yıllarında Mahrukat Ofisi Genel Müdürlüğüne atanan Payas Orman İşletme Müdürü İstanbul’a gelerek göreve başlamıştır. Konu ile ilgili bilgi için Bk. “Nihayet Bugüne Kaldı”, *İkdam*, 27 Ağustos 1942, No: 1107, s. 2.

23 Fuat Adalı, “Ziraat Vekâletinin Bu Seneki Teşebbüsü ve Yurdun Ağaçlandırılması”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 52, 96; II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye’de yapılan ağaçlandırma çalışmaları hakkında bilgi almak için Bk. “Ormancılığın İnkişafı İçin Girişilen Geniş Faaliyet”, *Tasviri Efkâr*, 3 Haziran 1941, No: 4730-374, s. 3; 3116 sayılı Orman Kanunu hakkında ayrıntılı bilgi almak için Bk. Hilmi Akyamaç, “Umumi Hatlarıyla Orman Mevzuatı”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 111-112,114.

24 Şevket Raşit Hatipoğlu, “Bizim Ormancılığımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 1, 8.

Türkiye’de orman alanlarının yetersizliğinin sel ve taşkınların artmasına da etki ettiği bilinmektedir. Gediz’e akan seller verimli toprakları ekilemez hale getirirken, Seyhan, Nilüfer, Susurluk gibi akarsuların oluşturduğu taşkınlar her yıl milyonlarca liralık zarar teşkil etmiştir. İnegöl’den geçen tarihi Orta Anadolu yollarından *Uluyol* kaldırımlarının, 1945 yılına kadar olan son otuz yıllık sürecinde, birkaç metre kum ve mil altında gömülüp kaybolduğu dikkatlerden kaçmamaktadır. Nehir ve çaylara su veren havzalardaki ormanların yok edilmesi, bu doğal afetlerin başlıca nedenleri arasında yer almıştır. Ormanların zarar görmesinde memeli evcil hayvanlar arasında bulunan keçilerin ağaç topluluklarına ziyana uğratmasında önemli bir fonksiyonu icra ettiği de bilinen bir gerçek haline gelmiştir. Bu bağlamda Fransa’nın tanınmış ormancularından olan Prof. Huffel’in *keçinin nefesi bile ormana zarardır* sözü bu gerçeği doğrular niteliktedir.²⁵

II. Dünya Savaşı yıllarında kıl keçisi ülkenin hemen her yerinde bulunmakla birlikte kilometre kareye düşen 16-23 adetle; Seyhan, Antalya, Muğla, İzmir ve Çanakkale ilk sırada yer alırken bunu 11-15 adetle, Amasya, Sivas, Tokat, Tunceli, Elazığ, Malatya, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, İstanbul, Kocaeli ve Bursa yöreleri takip etmiştir. Ülkenin doğu ve ortasında bulunan yüksek yaylalardaki az ormanlı sahalar ise 4-10 adet ile kıl keçisinin en seyrek bulunduğu çevreler arasında yer almıştır.²⁶

Önündeki otu bırakıp fidanın en lezzetli yeri olan tepe sürgünü ve filizlerini kopararak yemesi ve aynı fidanların yüzeyde bulunan köklerini sivri uçlu tırnağıyla zedeleyip boynuzlarıyla odunlaşmamış kabuklarını soymasıyla keçiler ormana zarar vermiştir.²⁷

Keçi olmak üzere çeşitli hayvan türlerinin zarara uğrattığı yapraklılar arasında dişbudak, akçağaç, gürgen ve kayın ağaçları yer almıştır. Hayvanların çok zarar verdiği, meşe, ıhlamur, kavak ve söğüdün yanı sıra az zarar verdiği, karaağaç ve üvez türleri bulunmaktadır. Ayrıca en az zarar gören huş, kızılbaş, atkestanesi, akasya ile ibrelilerde hassasiyet derecelerine göre: köknar, sedir, melez, lâdin, Halep ve veymut çamlarıyla karaçam ve sarıçam da yer almaktadır.²⁸

25 Fahri Bük, “Türkiye’de Orman Deyince Ne Anlamalıyız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 1 Ocak 1945, ss. 2-3; Seyhan Orman Çevirge Müdürlüğü’nün çam kereste satış ilanı için Bk. *Bugün*, 17 Temmuz 1942, No: 576, s. 4.

26 Adil Gökşin, “Ormanların 2 Nolu Düşmanı: Karakeçi”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 83; İstanbul Küçükçekmece Mezarlıktepe mevkiinde yapılan kazıda bir kilise ve hamamın yanı sıra bir fil fosiline rastlanması, 2000 yıl önce İstanbul ormanlarında fil sürüleri mi dolaşıyor du sorusunu ortaya koymuştur. Haberin ayrıntıları için Bk. “2000 Yıl Evvel İstanbul Ormanlarında Fil Sürüleri mi Dolaşırdı”, *En Son Havadis*, 1 Eylül 1941, No: No: 278, ss. 1-2.

27 Gökşin, *a.g.m.*, s. 102.

28 Kemal Savaş, “Ormanı Tahrip Eden Amiller; Hayvanların Ormanlara Zararları”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 62; Ormanlara nasıl zarar verildiği ile ilgili bilgi almak için ayrıca Bk. Kemal Günen, “Elim Bir Hikâye, Ormanlarımız Nasıl Harcanıldı”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 73-75.

Bu minvalde ormancılığın korunup geliştirilmesi için şu çalışmalar yapılmıştır:²⁹

1. Orman Kanununun çıkarılmasıyla birlikte ağaçlarla örtülü geniş alanların korunması, teknik işletmelerin adeta temel taşı haline getirilmiştir.

2. Avrupa’ya gönderilen öğrenciler ormancılık ilmi ve politikasıyla uygulama alanında eğitimini tamamlayarak ülkeye dönmüştür.

3. Avrupa’da eğitim alan Doçent ve Profesörler ünvanlı akademisyenlerin orman fakültesinde görev almasıyla genç ve dinamik mühendisler yetiştirilmiştir.³⁰

4. Lise seviyesinde mühendis yardımcısı yetiştirmek üzere Bursa ve Bolu’da birer orman mektebi kurulmuştur.³¹

5. Eski orman idaresi altında bulunan nitelikli elemanların Avrupa’dan gelen uzman ve Orman Fakültesinden yetişen yüksek mühendislerle kaynaştırılmasıyla vasıflı bir kadro teşekkülüne gidilmiştir.

6. Kendini yenilemeyen eski zihniyetli kimseler tasfiye edilmeye başlanmıştır.

7. Ülkenin 88 yerinde kurulan orman işletmeleri sayısınının 100’e çıkarılması hedeflenmiştir.

8. Bu işletmelerin yönetimlerinde deneyimli ormancı ve yüksek mühendisler görev almıştır.

9. Her işletmenin muhtelif bölge şefliklerine yine yüksek mühendis veya mühendis yardımcıları getirilmiştir.

10. Ülkenin çeşitli yörelerinde faaliyette bulunan kereste fabrikalarından bir kısmı satın alınıp orman işletmelerine tahsis edilmiş, bir kısım işletmeler ise yeni fabrikalar kurmuş veya kurma aşamasına gelmiştir.

11. Ormanlarda yol, demiryolu hattı, telefon şebekesi ve elektrik santralleri yapılmış ve yapılmaya devam edilmiştir.

29 Aslan Tufan Yazman, “Orman Davası Nedir?”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 5, 8.

30 1944 yılının mayıs ayında orman fakültesinden 36 öğrenci mezun olmuştur. Konu ile ilgili ayrıntı için Bk. “Orman Fakültesinden 36 Talebe Mezun Olmuştur”, *Cumhuriyet*, 21 Mayıs 1944, No: 7100, ss. 1, 3; Tarım Bakanı Raşit Hatipoğlu ile Ticaret Bakanı Behçet Uz temaslarda bulunmak üzere gittikleri Bolu ve Düzce’de Bolu ve Abant ormanlarıyla kereste fabrikalarında incelemeler yapmıştır. Konu ile ilgili ayrıntı için Bk. *Yeni Sabah*, 1 Eylül 1942, No: 1554, s. 3.

31 Bursa Orman Mektebi hakkında bilgi almak için Bk. “Enerjik Eleman Kaynaklarından: Bursa Orman Mektebi”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 113; Bursa ve Bolu orman Okullarına alınacak öğrencilerin kabul şartları için Bk. “Bursa ve Bolu Orman Mekteplerine Alınacak Talebenin Kayıt ve Kabul Şartları”, *Tan*, 24 Ağustos 1942, No: 2521, s. 4.

12. Ülkenin her tarafına amenajman heyetleri gönderilerek ormanların işletme planları hazırlanmıştır.

13. Köy ve kasabalarda ormanları tahrip edip odunculukla geçimini sağlayanlar, işletme uhdesinde tatmin edici bir ücretle çalıştırılmaya başlanmıştır.

II. Dünya Savaşı döneminde Türkiye’de takriben 10.100.000 hektar olduğu tahmin edilen ormanların 2.200.000 hektarı niteliksiz, 7.900.000 hektarı ise vasıflı durumundadır. Ülkenin bir kısım yerlerine kümelenmesi nedeniyle eşit durumda dağılmamış olan ormanların, dörtte üçü Türkiye topraklarının yarısına yakın bir alan üzerinde toplanmıştır. Ormanca zengin yerler Karadeniz bölgesindeki denize yakın sahalarla Marmara çevresi ve Akdeniz kıyılarıdır. Türkiye ormanlarının %66’sı yapı, endüstri, ulaştırma, tarım ve madencilik alanlarında kullanılan keresteleri temin ederken; %34’ü ise yakacak odun ve odun kömürü üretimine yarayan baltalık işletmesi konumunda yer almıştır.³²

Savaş yıllarında Türkiye ormanlarının bir kısmında sığla ağacı yetiştirilmiştir. Bu ağaca ait ormanlar, kuzey doğudan güney batı istikametine 400 metreden aşağıdaki yüksekliklerde ve araziye uygun bir surette mürekkep balığını andırır bir vaziyette Ege denizine doğru uzanmıştır. İyi bakıldığında 200-300 yıl yaşayabilen sığla ağacı ormanlarının takriben genişliği 6.000 küsur hektardan meydana gelip en fazla Köyceğiz’de olmak üzere Muğla çevresi, Marmaris, Fethiye, Milas, Kızılyaka dolaylarına doğru yayılmış durumdadır.³³

Ormanlar doğanın değerli eseri, yeryüzünün göz alıcı yeşil elması ve ülke zenginlik kaynaklarının önemli bir varlığı olarak bilinmektedir. Bu zengin ağaç topluluklarının av sporlarının geliştirilmesine de katkı sağladığı, 25 bin ton av etinin temin edilmesinden anlaşılmaktadır.³⁴

3167 sayılı *Kara Avcılığı Kanununun* 8. maddesinin C. fıkrasına göre, Orman İdaresinden izin almaksızın avlanmak yasaklanmıştır.³⁵ Türkiye’de av hayvanları; yabani olmak üzere domuz, keçi ve koyunun yanı sıra, geyik, ceylan, pars, ayı, kurt, sırtlan, vaşak, kınalı keklik ve turaçtır. Ayrıca bildircin, çulluk, yabankazı çeşitli ördek türleriyle toy da av hayvanları arasında yer almıştır.³⁶

32 Yiğitoğlu, *a.g.m.*, ss. 6, 77; II. Dünya Savaşı başlarında Türkiye’de yakacak sorunları ve ormanlarla ilgili ilgili bilgi almak için Bk. Ali Kemal Yiğitoğlu, “Memleketimizde Yakacak Madde Meselesi ve Ormanlarımız”, *Orman ve Av*, S. 1, Yıl: 12, İkinci Kanun 1940, ss. 2-13; “Kömür ve Odun İşini Nasıl Halledilecek”, *Haber*, 10 Nisan 1942, No: 3634, ss. 1, 3.

33 Huş, *a.g.m.*, s. 70.

34 Mazhar Diker, “Ormanlardan Nasıl İstifade Ediyoruz”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 9-10; TC Kalkınma Bakanlığı, *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Ormanlık ve Orman Ürünleri Çalışma Grubu Raporu*, Ankara, 2018, s. 2.

35 TBMMKD, 05.05.1937, s. 371; RG, S. 3603, 13 Mayıs 1937; Kara Avcılığı Kanunu çıkmadan önce yapılan çalışmaların ayrıntıları için Bk. “Avcılık İçin Kanun Yapılıyor”, *Milliyet*, 18 Nisan 1935, No: 3299, s. 3.

36 Tevfik Ali Çınar, “Tetkike Değer Bir Mevzu: Avcılık ve Ormanlarımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 22-23.

Av hayvanlarının ağaç topluluklarının doğal bir zenginliği haline geldiği Türkiye’de, Trakya bölgesi, Bursa, Kocaeli, İzmir, Adana, Eskişehir gibi önemli tarım ve kültür çevrelerinde meydana gelen sel ve taşkınlıklarına ormanların tahrip edilmesi neden olmuştur.³⁷

İstatistik yıllıkları göre, II. Dünya Savaşı yıllarında ormanların zarar görmesinde yangınların da büyük payı olduğu bilinmektedir. Tehlikenin büyüklüğünü ortaya koyabilmek amacıyla her on yılda ülke ormanlarının %12 gibi önemli bir kısmının ihmal yüzünden yangınlarda yok edildiği ileri sürülmüştür. Ülkenin iskân durumunun uygun olmayışı ve ormanlık mıntıkada yaşayan halkın bilgisizliği nedeniyle tarla açmak ve otlak yeri temin etmek maksadıyla ormanlar yakılmıştır.

Bu yangınların diğer sebepleri ise şunlardır: ³⁸

1. Ormanlarda yakılan ateşler,
2. Kömür ocaklarının faaliyeti,
3. Yanan sigara izmaritinin ormana atılması,
4. Tren ve fabrika bacalarından çıkan ateşler,
5. Çobanların ihmali,
6. Katran ocaklarının faaliyeti,
7. Avcıların tedbirsizliği,
8. Muhtelif amaçlarla yapılan atışlar,
9. İntikam amacıyla ormanların kundaklanması,
10. Diğer bilinmeyen nedenler.

Ormanların zarara uğramasında çeşitli böcek türlerinin de etkili olduğu gözlemlenmektedir. Ziraattaki haşereler ekseriya bir senelik bitkiye zarar verirken, 80 yaşındaki bir ağacın böcekler tarafından tahribi, bu kadar yıllık bir emeğin yok olması anlamına gelmektedir. Bu nedenle orman zararlılarıyla

37 Diker, a.g.m., s. 11: Ormanların öneminin karıncaların yaşam kesitlerinden örneklerle ortaya konulmasıyla ilgili makale için Bk. Sakıp Sürmeli, “Orman ve İnsan”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 51, 100-101.

38 Muttalip Uslu, “Türkiye’de 1 Numaralı Orman Düşmanı: Orman Yangınları”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 78-80; R. Sabit, “Orman Yangınları Nasıl Oluyor”, *Son Telgraf*, 31 Temmuz 1942, No: 1937, s. 2; İzmir’in Kemalpaşa, Tire ve Ödemiş ilçelerinin köylerinde çıkan orman yangınları hakkında bilgi almak için Bk. “Orman Yangınları Fazlalaştı”, *Anadolu*, 7 Ağustos 1941, No: 8611, s. 2; II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye’nin çeşitli yörelerinde çıkan orman yangınlarıyla ilgili haberler için Bk. “Ödemiş’te Orman Yangını”, *Yeni Asır*, 5 Temmuz 1940, No: 10531, s. 2; Bergama’nın Yukarı Kınıklar köyünde çıkan yangın için ayrıca Bk. “Kınıklar Köyünde Orman Yangını”, *Halkın Sesi*, 11 Temmuz 1942, No: 4622, s. 3.

mücadele etmenin en başta gelen çalışmalarından biri olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda böceklerle mücadele için Orman Genel Müdürlüğü'nün her yıl bütçesinden önemli bir ödenek ayırıp harcadığı, İstanbul Adalarındaki çamlıklara musallat olan Çam Kese böceğine karşı 1944 yılının kış döneminde 26.000 lira masrafla bir mücadele başlatılarak başarılı sonuçlar alınmasından anlaşılmaktadır.³⁹

II. Dünya Savaşı Döneminde Türkiye'de zararlılara karşı yapılan mücadelenin yanı sıra ormanların nerede başlayıp nerede bittiklerini tespit edip tahdit çalışmalarını da yerine getirmek amacıyla 17 vilayette, 20 komisyonun faaliyette bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda on üç ilçede orman sınırlama çalışması tamamlanırken, beşi tamamlanma aşamasına gelmiş, yirmisinin ise sınırlama iş sürdürülmüştür. 27 Eylül 1937'den 31 Mayıs 1944'e kadar 27.090 km'lik bir orman hududu kapsamı ve 1.246.140 hektar alanın sınırlandırılması mukabilinde 256.195 liralık bir harcama gerçekleştirilmiştir.⁴⁰

Bu dönemde ormanın sınırlama faaliyetlerinin yanı sıra yetiştirme faaliyetlerine de gereken özenin gösterildiği bilinmektedir. Orman yetiştirme çalışmalarında devletin üzerine düşen görevlerini ana hatlarıyla şu şekilde özetlemek mümkündür:⁴¹

1. Ülkenin orman varlığını emniyet altına almak,
2. Bünyesi bozulmuş harap ormanları imar etmek,
3. Ormansız alanların ağaçlandırılarak genişletilmesini sağlamak.

Ormanların yetiştirilmesi, ülkenin ekonomik bakımdan gelişmesine önemli ölçüde katkı sağladığından Tablo 1'de İkinci Dünya Savaşı yıllarında iktisadi faaliyet kollarına göre Ormancılığın gayri safi milli hasılası gösterilmiştir.⁴²

39 Gafur Acatay, "Milli Ekonomi ve Ormancılıkta Zararlı Böcekler", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 40; Kızılcahamam, Gerede, Karabük, Safranbolu, Bartın, Düzce ve Bolu ormanlarından oluşan 1.100 kilometrelik arazi seyahatinde işletmelerle bu işletmeler de çalışan orman mühendisleri hakkında bilgi almak için Bk. Aslan Tufan Yazman, "Ormanlık Davası Emrinde Türk Orman Mühendisi", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 55, 101, 105-108.

40 Hilmi Akyamaç, "Türkiye'de Orman Sınırlanması", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 43.

41 Fikret Vural, "Orman Yetiştirme Davası", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 56, 84-85; Ormanlardan kesilen ağaçlar toprak oluk, kuru ve yaş oluk, havai tel ve toprak üzerinde demiryolu hattı ve vagonu gibi vasıtalarla yapılmıştır. Ferit Çıkınoğlu, "Önemli bir Mevzu: Ormanda Nakliyat", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 58-61; Ormanlarda su nakliyeciliğinin nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi almak için ayrıca Bk. Faik Tavşanoğlu, "Ormanlarda Sularla Nakliyat", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 57, 61.

42 1987 yılı üretici fiyatlarıyla 2003, 2004 ve 2005 yıllarında ormancılığın gayri safi milli hâsıla rakamları için Bk. TOBB, *Ekonomik Rapor 2005*, Nurol Matbaacılık, Ankara, 2006, s. 20.

Tablo: 1. Ormancılığın Gayri Safi Milli Hasılası (1939-1945)

Yıllar	Cari Fiyatlarıyla (Milyon Lira)	1948 Fiyatlarıyla (Milyon Lira)
1939	9.6	41.9
1940	9.0	34.5
1941	4.9	17.3
1942	17.5	34.6
1943	43.7	51.0
1944	35.3	36.6
1945	37.6	40.5

Kaynak: DİEİG, (Devlet İstatistik Enstitüsü İstatistik Göstergeler) 1923-1995, ss. 414-415; DİEİG, 1923-1998, ss. 564, 576; DİEİG, 1923-2002, ss. 589, 601; TÜİKİG, (Türkiye İstatistik Kurumu İstatistik Göstergeler) 1923-2006, ss. 646, 658; TÜİKİG, 1923-2008, ss. 699, 713; TÜİKİG, 1923-2009, ss. 651, 665; TÜİKİG, 1923-2010, ss. 658, 672; TÜİKİG, 1923-2011, ss. 702, 716; TÜİKİG, 1923-2012, ss. 629, 643; TÜİKİG, 1923-2013, ss. 642, 656.

Tablo 1’e göre, II. Dünya Savaşı yıllarında ormancılığın gayri safi milli hasılasında cari ve 1948 yılı fiyatlarında istikrarsız bir süreç izlenmektedir. Cari fiyatlar bazında 1939’da 9,6 milyon lira olan ormancılığın gayri safi milli hasılası, 28 milyon lira artışla 1945’de 37,6 milyon liraya yükselmiştir. Böylece 1939-1945 yılları arasında ormancılığın cari fiyatlarla gayri safi milli hasılasında %291,66 oranında bir artış sağlanmıştır.

Yine savaşın başladığı 1939 yılında, 1948 fiyatlarıyla 41,9 milyon lira olan ormancılığın gayri safi milli hasılası, 1,4 milyon lira düşüşle 1945’de 40.5 milyon liraya inmiştir. Böylece 1939’dan 1945’e kadar olan süreçte ormancılığın 1948 fiyatlarıyla gayri safi milli hasılasında %3,34 oranında bir gerileme meydana gelmiştir.

2.1. Orman Endüstrisi Alanında Yapılan Çalışmalar

II. Dünya Savaşı yıllarında ormanlarla ilgili yapılan faaliyetlerin yanı sıra endüstrisi alanında da çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Bu dönemde çeşitli hammadde kaynaklarına ihtiyaç duyulması odundan, yağ, şeker ve benzin gibi maddelerin üretilme çabası içerisine girilmesine yol açmıştır.⁴³

Savaş döneminde orman ve orman ürünlerine olan ihtiyaç bunlara erişimin zorunluluğunu da ortaya koymuştur. Türkiye’de orman alanlarının genişliği, nüfus yoğunluğunun azlığı ve ağaç topluluklarının insan, demiryolu ve denizlerden uzak yerlerde bulunduğu göz önüne getirildiğinde bu doğal

43 Diker, *a.g.m.*, s. 12; Ormancılık işletmesinin genişliği itibariyle toprağa bağlı bulunması ve tabiatın güç ve enerjisini kullanarak hammadde üretmesi, maden cevherleri gibi değerlendirilerek ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Mazhar Diker, “Yurdumuzda Ormancılık İşletmesinin Hususiyetleri”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 19.

zenginliklerin ulaşımının güçlüğü kendiliğinden ortaya çıkar. Bu zorlukları ortadan aldirmek ve ormanların belirli bir plan dâhilinde işletilmesini sağlamak amacıyla hazırlanması gerekli programın ilk aşamasında bunların korunmasının temin edilmesi yer almıştır. İkinci aşama da ise ormanların bir kısmında büyük fabrikalar kurarak İstanbul, Ankara ve İzmir gibi şehirler ile Devlet Demiryolları ve Maden İdarelerinin kereste ihtiyacını karşılamak ihtiyacı ortaya çıkmıştır.⁴⁴

II. Dünya Savaşı yıllarında kereste ihtiyacının yanı sıra kimya sanayisi için odundan elde edilen bir kısım ürünlere de ihtiyaç duyulmuştur. Orman endüstrisinde odundan faydalanan kimya sanayisini şöyle sıralayabiliriz:⁴⁵

1. Suni ipek, yün ve plastiğin yanı sıra selofan ve film maddelerini değerlendiren selüloz sanayisi,
2. Gazete, ambalaj ve selüloz imalini gerçekleştiren kâğıt ve odun hamuru sanayisi,
3. Asetik asit, metil alkol, aseton, odun katranı ve terement ruhu üretiminde yararlanılan odun damıtımı sanayisi,
4. Akaryakıt katığı, seton, hayvan yemi ve ispirto imalinde faydalanan odun şekeri sanayisi.

Türkiye’de odun hamuru üretiminde yararlanılan ağaç türleri: iğnelilerden lâdin, köknar, çam; yapraklılardan ise titrek ve adi kavak olmuştur. Kullanılacak odunun sertliği düşük, lifleri de uzunsa hamur yapımına elverişlidir. Bol bulunan kayının liflerinin kısalığı ve odununun da sertliği nedeniyle hamur yapımına uygun olmadığı tespit edilmiştir. Odun damıtımı sanayisinde kullanılacak ağaç türleri, üretilecek maddeye göre değişiklik arz etmektedir. Genellikle asetik asit ve metil alkol üretimine yapraklı, terebentin imaline ise iğneli ağaçlar uygun görülmüştür. Türkiye’de asetik asit ve metil alkol üretimi için gerekli kayın odununu verecek ormanlar da mevcuttur. Kayının kerestelik değeri çam, köknar, lâdin ve meşe düzeyinde değildir. Kontrplak sanayisine açılan üretim alanında kalınlık ve sağlamlık bakımından muayyen vasıflarda kayınlar aranmaya başlanmıştır. Bu ağaç türünün kâğıtçılıkta rağbet edilen bir cins olmayışı ve sınırlı kullanılması, odun damıtımı endüstrisine katkı sağlayabileceği düşüncesine yol açmıştır.⁴⁶

II. Dünya Savaşı öncesi terementin yağı ile kolofonun dış ülkelere ithal edildiği bilinmektedir. 1935’de toplam tutarı 100 bin lirayı geçen 146 bin

44 Tevfik Ali Çınar, “Ormanlarımızın Sanayideki Rolü: Kereste Sanayii ve Ticareti, Dün Bugün, Yarın”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 16-17; Sinop-Gerze yolu köprüleri inşaatında görevli Sami Benlisu’nun ormanların korunması için iç iskânın geliştirilmesi ile ilgili teklifi için Bk. BCA, 30-10-0-0/ 183-265-22, Tarih: 15.08.1949.

45 Asaf Irmak, “Odun Hammaddesini Kullanan Geniş Endüstrinin Kuruluşunda Orman İşletmesine Düşen İşler”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 25.

46 Irmak, *a.g.m.*, s. 28; II. Dünya Savaşı yıllarında Kızılcahamam ormanları ve Bolu Gerede civarına yapılan gezinin ayrıntıları için Bk. Aslan Tufan Yazman, “Ormanlarımızda 1.000 kilometrelik Bir Seyahat ve Bir Geziden Notlar”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 26-27, 30.

kg kolofan, 139 bin kg terementin yağı ve 4 bin kg terementin ruhu, Almanya, Fransa, İtalya, Yunanistan, Hicaz, Belçika, İngiltere, Çekoslovakya, Hindistan, Suriye, Mısır, İsveç, Rusya, Arjantin, ABD, Hollanda ve diğer bazı ülkelerden getirilmiştir. Savaş döneminin imkânsızlıkları nedeniyle bu maddenin yerli kaynaklardan temin edilmesi zaruretinin ortaya çıkması, Devlet Orman İşletmelerinin çeşitli birimlerinden 65 bin ton reçine üretilerek sanayinin acil ihtiyaçlarının giderilmesine imkân sağlamıştır.⁴⁷

Savaş döneminde orman mahsullerinin daha birçok sanayide kullanıldığı kabul edilmektedir. Bu mahsullerin kâğıt ve selüloz, suni ipek, kontrplak, kibrit, mobilya, ambalaj, sanayilerinde şu şekilde kullanıldığı bilinmektedir:⁴⁸

1. Kâğıt ve Selüloz Sanayisi: Bu sanayide hammadde olarak odundan yararlanılmış, liflerinin uzunluğu nedeniyle ladin, köknar, çam ve kavağın yanı sıra kayının kâğıt ve selüloz üretiminde kullanıldığı görülmektedir.

2. Suni İpek Sanayisi: Bu endüstri için Gemlik’te günlük kapasitesi 1.000 kg olan bir fabrika hizmete sunulmuştur.

3. Kontrplak Sanayisi: Savaşın sonlarına doğru İstanbul Haliç’te üç fabrika halinde hizmetini sürdürerek ülke ihtiyacını karşılayan kontrplak sanayisi, takriben 12.000 metreküp gövde odununa ihtiyaç duymuş, bu üç işletmenin kontrplak ihtiyacı ülke ormanlarından yetişen kızılbaş, dişbudak, karaağaç, kayın ve kavaktan temin edilmiştir. Marmara havzası, Karadeniz sahili ve İstanbul civarı ormanlarında yetişen bu ağaçlardan, kontrplak ve uçak imalinin yanı sıra inşaat, radyo ve mobilya sektörlerinde yararlanılmıştır.

4. Kibrit Sanayisi: Yine İstanbul Büyükdere’deki fabrikada, Kanada ve Titrek kavak ile ıhlamur ağaçlarından kibrit çöpü ve kutusu imal edilmiştir. 220.000.000 kutuya ulaşan yıllık üretimin ihtiyacı duyduğu 10.000 metreküp kavak ve ıhlamur odunu, harpten önce Romanya’dan, harp sırasında ise Rize, Bartın ve Filyos ormanlarından temin edilmiştir.

5. Mobilya Sanayisi: Yıllık 5.000 metreküp keresteye ihtiyaç duyulan mobilya sanayisinde ise ceviz, karaağaç, dişbudak, meşe, kayın, köknar ve ıhlamurdan yaygın halde istifade edilmiştir.

6. Ambalaj Sanayisi: Türkiye’de orman mahsullerinden ambalaj sanayisinde de yararlanıldığı görülmektedir. Tarım ürünlerinin piyasalara sevk edilmesinde ambalaja gerek duyulması, bu alanda gelişmenin de önünü açmıştır. Üzüm, incir, şeker, tütün, yumurta, yaş meyve ve alkollü içki gibi ürünlerin ambalajlanmasında keresteye ihtiyaç duyulmuştur. Sanayi ve küçük sanat kolları halinde faaliyet gösteren fıçı ve sepetçilikte de orman mahsullerine

47 Huş, a.g.m., s. 72; Devlet Orman İşletmelerinde görevli yetkililerin silahlandırılmasıyla ilgili 20 Ağustos 1945 tarih ve 3/3005 sayılı Karar için Bk. BCA, 30-18-1-2/ 109-51-16, Tarih: 20.08.1945.

48 Adnan Berkel, “Endüstri ve Madencilikte Orman Mahsullerinin Önemi”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 33-35.

müracaat edilmiştir. Harp yıllarında yaş meyve satışlarında, kayın ağacından elde edilen ince levhalardan yapılmış basit ambalaj tiplerine rastlanmıştır. Bu bağlamda ambalaj sandığı imalinde köknar ve kayın; fıçı sanayisinde meşe ve kayın, sepetçilikte ise kestane ve söğüt ağaçlarından istifade edilmiştir.

Türkiye’de ikinci derece orman mahsulleri arasında bulunan palamut özü ile mantarı işleyen sanayiler de yer almıştır. İzmir’de dericilikte sepi (tabaklık) maddesi olarak kullanılan palamut özünü üreten dört fabrikanın varlığı bilinmektedir. Türkiye’de hakiki mantar meşesi ormanları mevcut olmadığından, Hatay Amanos dağlarıyla Osmaniye ve Dörtyol ormanlarında saçlı meşe tabir edilen bir türün kalınca bir mantar tabakası teşkil ettiği tespit edilmiştir. Kalitece düşük olan bu mantarlar Tekel İdaresinin Adana’da kurduğu bir fabrikada işlenmiştir. Böylece dış ülkelerden ihraç edilen şişe mantarının savaş yıllarında ülke ormanlarından temin edilmesiyle meydana gelebilecek muhtemel bir buhran önlenebilmiştir.⁴⁹

Orman mahsullerinin maden işletmelerinde de önemli bir yeri olduğu, bu işletmelerde kullanılan direk ihtiyacından anlaşılmaktadır. Maden kömürü damarları güçsüz taşlar arasına yerleştiğinden galeri, baca ve kömür çıkarılan mahallerin ağırlık sonucu çökmesini engellemek ve üretimi emniyet altına almak amacıyla ocakların direklerle takviye edilmesi gerekli görülmüştür. Kömür üretiminin zamanla artmasıyla direk ihtiyacı da artmış, savaş yıllarında bu ihtiyaç 225 bin metreküpe ulaşmıştır. Ayrıca linyit üretimi için yıllık 3.000, diğer madenler için de 6.000 metreküp direğe ihtiyaç duyulmuştur.⁵⁰

Ormanlardan elde edilen mahsullerden biri de sığla yağı olmuştur. Sığla ağacından elde edilen bu yağın çıkarılma süreci mart ayında başlayıp 8 ay kadar devam etmiştir. Ağustos başlangıcından eylül ortalarına kadar olan dönemde üretiminden daha fazla verim alınan bu yağın çıkarılma süreci: ağacın çizilmesi, yara açılması, akan reçinenin toplanması, toplanan maddelerin kaynatılması ve sıkılarak küspesinden ayrılması şeklinde gerçekleşmiştir. Krom madeni gibi rağbet edilen bir ürün haline gelen bu yağın, Savaşı öncesi dönemde ülkeye 60 bin liranın üzerinde bir gelir getirdiği bilinmektedir.⁵¹

II. Dünya Savaşı yıllarında orman endüstrisinin birçok alanından faydalandığı gözlemlenmektedir. Kara ve deniz inşaatlarıyla kimya ve savaş sanayisinde; kibrit, mobilya, kontrplak ve araba imalatında; doğramacılık, marangozluk, oymacılık, kakmacılık, tornacılık ve hatta dokumacılıkta ağaç ve ormanın hammaddeyi teşkil ettiği bilinmektedir. Hekimlik ve parfümeride kullanılan birçok temel madde arasında da orman ürünlerinin yer aldığı görülmektedir. Madencilikte adedi ortalama 5 lirayı bulan ve dış ülkelere ithal edilen demir sütunlar yerine tahtalarının kullanılması, maliyeti düşürerek

49 Berkel, *a.g.m.*, s. 36.

50 Berkel, *a.g.m.*, s. 40.

51 Huş, *a.g.m.*, s. 71.

ekonomiye katkı sağlamıştır. Yıllık üretimi iki milyon tonu bulan maden kömürünün üç milyon tona çıkarılması için gerekli 150 bin metreküp sütunluk ağacın 75 bin hektar baltalık ormanlardan elde edilebileceği öngörülmüştür. Yine istasyon binası ve köprü başta olmak üzere demiryolları ve tesislerinde kullanılan kereste ve ahşap traversler ormanlardan temin edilmiştir. Ayrıca dış ülkelere kuru meyvelerin ihracında kullanılan tahta sandık ve ambalajların ağaçtan imal edildiği de bilinen bir gerçek haline gelmiştir. Bu nedenle yıllık tahta ambalaj ihtiyacı ortalama 100.000 metreküp civarında olup bunun sadece 40.000 metreküpü, kuru üzüm ve incir ihracatında kullanılmıştır. Bu ihtiyacın 12.000 metreküpü şeker, 6.000 metreküpü elma ve armut, 3.000 metreküpü portakal ve limon, 2.500 metreküpü yaş üzüm, 700 metreküpü çelik, 2.000 metreküpü çivi, 10.000 metreküpü tütün ve alkollü içki, 5.000 metreküpü kâğıt ve 10.000 metreküpü yumurta ihracatında kullanılırken kalanı da çeşitli ürünlere tahsis edilmiştir.⁵²

II. Dünya Savaşı yıllarında tahta ambalaj ihtiyacının yanı sıra odun ve odun kömürü ihtiyacına da gereksinim duyulması, ormanlardan bu ihtiyacın giderilmesi zaruretini ortaya koymuştur. Tablo 2’de İkinci Dünya Savaşı yıllarında ormanlardan elde edilen odun ve odun kömürü gösterilmiştir.

Tablo: 2. Ormanlarından Elde Edilen Odun ve Odun Kömürü (1939-1945)

Yıllar	Odun (Ton)	Odun Kömürü (Ton)
1939	2.476.158	63.623
1940	1.724.510	139.576
1941	691.611	104.832
1942	1.392.519	170.997
1943	1.629.538	18.798
1944	1.169.245	15.947
1945	3.031.651	65.275

Kaynak: İGMİY, (İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistik Yıllığı) 1948, s. 302; İGMİY, 1949, s. 170; İGMİY, 1950, s. 170.

Tablo 2’ e göre, II. Dünya Savaşı Döneminde odun ve odun kömürü üretiminde yıldan yıla istikrarsız bir süreç yaşanmaktadır. 1941 yılında en düşük rakamla 691.611 ton olan odun üretimi, 1945 yılında 3.031.651 tonla en yüksek düzeye erişmiştir. Savaşın başladığı 1939 yılında 2.476.158 ton olan

52 İbrahim Kutlutan, “Şehir ve Şehirli İktisadında Orman”, *İktisadi Yürüyüş*, C. 6, S. 65, Yıl: 3, 16 Ağustos 1942, s. 12; 11 Temmuz 1938 pazartesi günü Ankara’ya davet edilen fabrika temsilcileri piyasa ve orman işlerini ele almak için Tarım Bakanının iştirakiyle ilk toplantılarını yapmıştır. “Fabrikalar Mümessilleri Ankara’da Toplandılar”, *Aydın*, 12 Temmuz 1938, No: 290, s. 1.

odun üretiminin 555.493 ton artışla 1945’de 3.031.651 tona yükselmesi, %22,43 oranında bir artışı ortaya koymuştur. Yine 1939’da 63.623 ton olan odun kömürü üretimi 1.652 ton artışla 1945 yılında 65.275 tona yükselmiştir. Bu suretle odun kömürü üretiminde de %2,59 oranında bir artış gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de odun ve odun kömürünün yanı sıra kereste ihtiyacının da hâsıl olması, bu alanda üretime önem verilmesini gerekli kılmıştır. Tablo 3’te İkinci Dünya Savaşı döneminde ormanlardan elde edilen keresteler metreküp cinsinden gösterilmiştir.

Tablo 3: Türkiye’de Kereste Üretimi (1939-1945)

Ağacın Türü	Yıllar	Metreküp	Ağacın Türü	Yıllar	Metreküp	Ağacın Türü	Yıllar	Metreküp
Çam	1939	215.387	Çınar	1939	708	Kızılağaç	1939	5.625
	1940	205.375		1940	437		1940	4.937
	1941	204.003		1941	1.259		1941	6.864
	1942	250.608		1942	460		1942	22.957
	1943	680.579		1943	416		1943	11.235
	1944	291.102		1944	392		1944	11.490
	1945	121.325		1945	821		1945	3.622
Meşe	1939	17.720	Kavak	1939	3.027	Karaağaç	1939	1.315
	1940	9.861		1940	5.448		1940	673
	1941	10.014		1941	1.003		1941	183
	1942	35.803		1942	10.674		1942	220
	1943	8.949		1943	15.874		1943	658
	1944	2.214		1944	2.510		1944	1.030
Gürgen	1939	3.289	Kestane	1939	2.981	Muhtelif Türler	1939	179.495
	1940	1.607		1940	2.385		1940	240.878
	1941	898		1941	994		1941	79.952
	1942	5.618		1942	3.416		1942	286.113
	1943	170		1943	1.660		1943	389.404
	1944	36		1944	517		1944	75.992
Kökarnar	1939	138.154	Arduç	1939	278	Toplam	1939	579.207
	1940	68.154		1940	375		1940	552.947
	1941	14.758		1941	98		1941	325.249
	1942	33.852		1942	161		1942	662.838
	1943	88.486		1943	116		1943	1.202.502
	1944	469.014		1944	36		1944	862.246
İhlamnur	1939	534	Katran	1945	-	1945	336.298	
	1940	91		1939	10.597			
	1941	24		1940	13.003			
	1942	4.510		1941	5.136			
	1943	555		1942	8.491			
	1944	524		1943	4.480			
1945	585	1944	7.425					
			1945	10.154				

Kaynak: İGMİY, 1948, s. 302.

Tablo 3’e göre, II. Dünya Savaşı yılları arasında çam, meşe, gürgen, köknar, ihlamur, çınar, kavak, kestane, ardıç, katran, kızılağaç ve karaağaçtan oluşan 12 çeşit ve muhtelif türde ağaçların kereste üretimi arasında 1.968.379 metreküp ile çam ilk sırada yer almıştır. Bunu 1.332.539 metreküp ile muhtelif türler, 912.138 metreküp ile köknar, 95.040 metreküp ile meşe, 66.730 metreküp ile kızılağaç ve 59.286 metreküp ile katran izlemektedir. Böylece toplamda 4.521.287 metreküp olan tüm ağaçlardan elde edilen kereste miktarının, 4.434.112 metreküp olan bu beş cins ve muhtelif ağaç türlerinden elde edilen keresteden 87.175 metreküp daha fazla olduğu görülmektedir.

3. Türkiye’de Orman Faaliyetlerinde Örgütlenme

3.1. Devlet Orman İşletmeleri

3.1.1. Dursunbey Devlet Orman İşletmesi

Orman endüstrisini geliştirmeye yönelik gerçekleştirilen çalışmaların yanı sıra faaliyetlerinde de yapılanmaya gidilmiş, II. Dünya Savaşı arifesinde Devlet Orman İşletmeleri tesis edilmeye başlanmıştır. İlk olarak 1938 yılının eylül ayında Dursunbey Devlet Orman İşletmesi hizmete girmiştir. Ormanların devlet eliyle işletilmesinde sağladığı yarar 1944 yılının şubat ayında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün bu kuruluşu ziyaretinde şöyle dile getirilmiştir:⁵³

“Orman işletmelerini devletin eline almasındaki faydaları inandırıcı bir şekilde kavramak için bu işletmeyi görmek iyidir.” Yine İnönü, *“bütün memleketi işletmelerle kavradığımız zaman, hem halkın ihtiyacını sağlamak, hem ormanları korumak hem de ormana dayanan temel endüstrileri kurmak mümkün olacaktır.”* Bu ifadelerle İnönü, devlet işletmeciliğinin ormancılığın geliştirilmesinde önemli payı olduğunu ileri sürmüştür.

Başlangıçta Balıkesir’in Dursunbey ilçesinin güneyinde bulunan Alaçam ve Akdağ ormanlarını işletmek üzere kurulan Dursunbey İşletmesi, sonradan bu ilçenin bütün ormanlarını kapsamına almıştır. Ayrıca Tavşanlı ilçesinin Eğrigöz ormanı ile Milas ve Antalya’nın reçine üretimine tahsis edilen çam ormanları Dursunbey işletmesine bağlanmıştır. Bu kuruluş, Alaçam ve Akdağ ormanlarının 54.000 hektar olan alanından 35.175 hektarını işletilebilecek kapasitede yer almıştır. Orman alanının %95’i karaçam ve kızılçam olmak üzere, kayın, meşe, gürgen, kızılağaç karaağaç, çınar, fındık, kızılıçık, yabani erik, alıç ve üvezden meydana gelmiştir. Yönetimi, deneyimli bir orman mühendisine bırakılan ve yedi bölge halinde teşkilatlanan bu müessesenin her bir bölgesinin teknik ve idari işleri, yine orman mühendisi bir şef ile ona bağlı bakım memuru,

53 Fehim Fırat, “Devlet Orman İşletmesi: Dursunbey Reviri”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 46; Devlet Orman İşletmelerinin kazanç ve diğer vergiler konusuna girip girmeyeceği hakkında Devlet şurasınca verilen karar suretinin ayrıntısı için Bk. BCA, 30-10-0-0/ 183-265-10, Tarih: 06.12.1941; Ormancılığın ihtiva ettiği konular hakkında bilgi edinmek için Bk. M. Faik Atayurt, “Ormanların Yetiştirilmesi Üzerine Bazı Teklifler”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 104.

depo görevlisi ve bekçiler tarafından yürütülmüştür. Ayrıca malî işlerin yerine getirilebilmesi amacıyla muhasebe birimi de bulunan işletme merkezinde, toplam memur kadrosunun 23 kişiye ulaştığı görülmektedir.⁵⁴

Döner sermayesi 310 bin lira olan bu kuruluşa bağlı ve dördüncü bölgeyi de meydana getiren 92.693 lira sermayeli kereste fabrikası ise üç görevli tarafından idare edilmiştir. 1942 yılı itibariyle ormanda yapılan çalışmalarda 2.500 iş günü tamamlanmış, fabrikada ise 100-110 civarında işçi çalıştırılmıştır. 1943 yılı sonuna kadar 163 km'yi bulan orman yollarının inşası için 195.393 liralık bir harcama gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Karaamca mevkiinden Dursunbey istasyonu ile kereste fabrikasına ulaşan 12 km'lik bir orman demiryolu hattı da vardır. 131.907 liraya mal olan bu hattın 45 km daha uzatılması için çalışmalara da girişilmiştir. Dursunbey İşletmesi, ormanlardan her yıl kerestelik tomruğun yanı sıra maden, telgraf ve telefon direkleriyle travers, odun ve kömür temin etmiştir. Ayrıca ikinci dereceden orman mahsulü olarak palamut ve reçinenin yanı sıra çam odunu talaşından terebentin üretmiştir. Elde edilen tomrukların bir kısmı işletmenin kereste fabrikasında işlendikten sonra satışa sunulmuştur. Günde 52 metreküp tomruğu kereste haline getiren fabrikada, ince çaplı bulunanların kısıları, yılda 10.000 metreküp maden direği halde Garp Linyitleri İşletmesine verilirken, 12 metreden uzunları telgraf ve telefon direkleri olarak tahsis edilmiştir. Bir kısım uzun tomruklar ise deniz inşaatında kullanılmak üzere ayrıca değerlendirilmiştir.⁵⁵

Müessesenin 1942 yılına kadar olan dört yıllık döneminde 132.766 metreküp tomruğun 21.200 metreküpü kendi fabrikasında işlenmiştir. Köylüye şahsi ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktarda odun ve kereste dağıtılan işletmede aynı yıllar arasında verilen ve tarife bedeliyle satılan odun miktarı 255 bin kentalin üzerindedir. Ayrıca işletme tarafından odun kömürü imal edilerek satışa sunulmuştur. Dahası dış ülkelerden ihraç edilen reçine ihtiyacını karşılamak amacıyla bu müesseseye bağlanan Milas, Antalya ve Dursunbey yakınlarındaki çam ormanlarından reçine üretimine başlanmıştır. Kuruluşun 1942 yılı reçine üretimi 7.780 kg'ı bulmuştur. Çam odununun bıçkı talaşından, su buharı geçirmek suretiyle elde edilen ve günde altı kg'ı geçmeyen terebentinin üretimini artırmak ve talaştan rasyonel şekilde yararlanmak amacıyla kereste fabrikasında çalışma başlatılmıştır.⁵⁶

1942 yılı itibariyle işletmenin maaş, ücret, yevmiye ve harcırahı olarak 40.899; kesim için 24.362, reçine üretimi için 30.000, imar için 10.000 ve nakil için 187.000 lira harcanmıştır. Yine aynı yılın sonuna kadar inşaat ve tesis masrafları 390.000, kesim masrafları, 92.265, nakil masrafları 527.382 liraya ulaşmıştır. Bu meblağın

54 Fırat, *a.g.m.*, s. 46; Dursunbey Devlet Orman İşletmesinin istasyon deposunda bulunan çam tomrukları açık artırma ile ihaleye çıkarılmıştır. Konunun ayrıntıları için Bk. " Dursunbey Alaçam Devlet Orman İşletme Revir Amirliğinden", *Münakaşa Gazetesi*, 21 Kasım 1939, No: 1246, s. 3.

55 Fırat, *a.g.m.*, ss. 46-48.

56 Fırat, *a.g.m.*, s. 48.

büyük kısmı çalıştırılan köylülerin cebine girdiğinden, ormanın tahrip edilip zarar görmesi durumu ortadan kalkmıştır. Bu kuruluşun 1942 yılı sonuna kadar net kârı 451.271 lira, kereste fabrikasının kârı 172.522 lira ve ödenen vergi ise 365.000 lira olmuştur. Bu gelişme İnönü’nün “Herhalde işletmelerin varidatını kendisinin de genişletip ilerletecek şekilde kullanmak esas olmalıdır.” sözüyle örtüşmektedir.⁵⁷

3.1.2. Karabük Devlet Orman İşletmesi

Orman Genel Müdür Yardımcısı Nazım Batur tarafından 1938 yılında kurulan Karabük İşletmesinin Karatepe, Keltepe, Büyük Düz, Ovacuma, Yalakkuz, Karakaya, Mengen ve İncedere adında sekiz bölgesi yer almıştır. Nazım Batur Genel Müdür Yardımcılığına tayin edilince Dursun Beyde yakından kendisini tanıyarak bir çok meziyetini bildiği Kemal Günen’i Karabük’e işletme amiri yapmıştır. Günen, İstanbul Orman Fakültesindeki eğitimini tamamlaması ardından Almanya’da da ormancılığı geliştirmek için çaba sarf etmiştir. Karabük İşletmesinde kayın, çam, meşe, köknar, gürgen ve ıhlamur gibi çeşitli ağaçlardan müteşekkil 170 bin hektar ormanlık alanda 5’i yüksek olmak üzere toplamda 9 mühendis görev yapmıştır. Döner sermayesi 1.900.000 lira olarak tespit edilen işletmede 1944 yılı itibariyle 50 bin metreküp köknar, çam ve kayın tomruğuyla 220 bin metreküp maden direği üretilmiştir. 1944 yılına kadar olan süreçte 312 km’lik telefon hattı döşenmiş, inşa edilecek demiryolu hattının etüdü tamamlanmıştır. 1945 yılına gelindiğinde 26 kilometrelik bir demiryolu hattının inşa edilmesinin planlanmasının yanı sıra deprem bölgelerine 150 bin metreküp kereste verilmesi de düşünülmüştür.⁵⁸

Karabük Orman İşletmesine bağlı biri Eskipazar, diğeri de Ulupınar da olmak üzere iki büyük kereste fabrikası hizmete açılmıştır. Eskipazar’daki fabrika günde 30 metreküpü mamul olmak üzere ambalaj ve çeşitli türde kereste ve çıta imal etmiştir. Kendi enerjisini, ürettiği testere talaşından temin eden fabrika, bakalı adı verilen bu talaşı kurulacak yeni bir tesis ile katran, briket ve reçineye çevirmeyi planlanmıştır. Safranbolu Bartın yolu üzerinde bulunan Ulupınar Kereste Fabrikası da günde 30 metreküp keresteyi imal eden modern bir işletme haline gelmiştir.⁵⁹

57 Fırat, *a.g.m.*, ss. 48-49; Maliye Bakanlığı Kazanç Vergisi Yasasının ilgili maddesi uyarınca, Orman Kanununa göre geçinmeleri için dağıtılan ağaçlardan kereste imal edip satışını gerçekleştiren köylüleri vergi dışında bırakmıştır. “Geçimi İçin Kereste Yapıp Satan Köylüler”, *Vatan*, 12 Temmuz 1942, No: 634, s. 3.

58 Aslan Tufan Yazman, “Modern Orman Revirlerinden: Karabük İşletmesi”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 88; Şevket Isca, “Türkiye’de Devlet Orman İşletmeleri”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 32; Karabük’ün 42 km kuzeyinde yer alan Büyük Düz ormanlarına yapılan bir gezinin ayrıntıları için Bk. Aslan Tufan Yazman, “Ormanda Yaşamak Zevki”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 50, 98.

59 Aslan Tufan Yazman, “Şimal Ormanlarında 1.000 Kilometre; Kereste Fabrikalarımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 89-90.

3.1.3. Düzce Devlet Orman İşletmesi

1938 yılında kurulan Düzce Orman İşletmesi, 230 bin hektarlık alana yayılan Hemşin, Akkaya, Garbî, Karadere, Akser, Darıyeri, Abat, Çiçekli ve Gümüşova adında dokuz bölge şefliğinden meydana gelmiştir. Bu işletmede ormanların %55'i kayın, %30'u köknar ve %15'i ise çam, meşe, ıhlamur, dişbudak, kestane ve benzerlerinden oluşmaktadır. Büyük Melen Irmağı vadisini takip ederek yörenin kuzey ormanlarındaki ürünleriyle Güneydoğu ormanlarını Düzce'ye bağlayacak 80 km'lik bir demiryolu hattının inşası kararlaştırılmıştır. 1944 yılı itibariyle bu hattın Çiçekli bölgesinin Çay mevkiinden Düzce'ye kadar olan 20 km'lik kısmının tamamlanması planlanmıştır. Darıyeri bölgesinde inşa edilen 10 km'lik pratik bir demiryolu hattının lokomotifsiz işleminde çam tomruğu, maden direği ve odun nakliyatına başlanmıştır. İşletmenin Balıklı bölgesinde Efteni gölü ile Büyük Melen ırmağı aracılığıyla Düzce Hendek şosesinin 14 km'sine ulaşan bir su üzerinde taşıma ünitesi kurulmuştur. Bu vesileyle 1944 yılı itibariyle suyun akışından yararlanılarak 5 bin metreküp tomruğun taşınması düşünülmüştür. İşletme muntikası içerisindeki Akçakoca kazası ormanlarından Karadeniz'e yıllık 10 bin metreküp maden direği nakledilmiştir. 1944 yılı programına göre Düzce işletme merkeziyle Darıyeri bölgesinde üçer, Abad'ta ise 12 binanın inşa edilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca Kurum merkezinde atölyeler grubu inşasına başlanmış, Darıyeri bölgesinde de ise sudan elektrik üretimi için gerekli çalışmalara girişilmiştir. Dahası aynı yılda işletme ile bölgeler arasında 220 km'lik bir telefon şebekesi kurulmuştur. Bunlara ilaveten işletme merkezinde 2 kereste fabrikası, bir kontrplak fabrikası ve bir kurutma fırını inşası kararlaştırılmıştır. Düzce İşletme Amirliği bünyesinde 4 yüksek mühendis, 6 mühendis, 180 memur ve binlerce köy işçisi görevini yerine getirmeye çalışmıştır.⁶⁰

3.2. Orman Fakültesi ve Faaliyetleri

Türkiye'de ormancılığının gelişiminde önemli bir işlevi yerine getiren kurumlar arasında bulunan ve eskiden Yüksek Orman Mektebi adını alan Orman Fakültesi, 1944 yılında Ankara Ziraat Enstitüsüne bağlanmıştır. Sekiz sömestri ve dört yılda mezuniyet veren bu ilim yuvası, eğitiminin ilk iki sınıfını Ankara, son iki ihtisas sınıfını da İstanbul Büyükdere Bahçeköy'deki Orman Fakültesinde tamamlamıştır. 1944'de İstanbul'a ikinci sınıfı da nakledilen bu fakültenin Ankara'da sadece birinci sınıf eğitimini sürdürdüğü gözlemlenmektedir.⁶¹

60 Aslan Tufan Yazman, "Şimal Ormanlarında 1000 Kilometre: Düzce İşletmesi", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 117,120; Devlet Orman İşletmesi Düzce Revirinin Kaynaşlı ve Abant depolarında bulunan tomrukların 10 Ağustos 1942 günü saat 14'te açık artırma ile ilgili satış bilgileri için Bk. "Devlet Orman İşletmesi; Satılık Ağaclar", *Ulus*, 5 Ağustos 1942, s. 6.

61 "Orman Davasında İlim Kaynağı: Orman Fakültesi", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 67; Bolu Orman Okulu ile ilgili bilgi almak için Bk. "Enerjik Eleman Kaynaklarından Bolu Orman Okulu", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 120.

Orman Fakültesinin bünyesinde yer alan sekiz enstitünün faaliyet alanları ise şunlardır:

1. Silvikültür Enstitüsü: Türkiye orman topraklarının kimyevi istatistiğini araştırıp, haritasını inceleyip verimlilik seviyelerini belirlemek ve ağaç türlerinin ekolojik durum ve florasıyla ülkede dağılışı özelliklerini incelemek amacıyla bu enstitünün teşkil edildiği gözlemlenmektedir. Ayrıca hazırlanan haritaya göre ormanları koruyarak hasılat verimleri için türüne göre işletip bunların kesim, bakım yöntemlerini araştırmak; maden ocakları, kibrit ve kâğıt için yerli ve yabancı ağaç türleri üzerinde incelemeler yapmak; tohumlar üzerinde çalışarak orman varlığını artıracak usul ve tedbirleri ortaya koymak; enstitünün diğer görevleri arasında yer almıştır. Toprak ve ekolojik bilgiler; orman botanigi; silvikültür olmak üzere enstitünün çalışmalarının üç kısım halinde toplandığı görülmektedir. Bu kurumun bünyesinde ormancılıkla ilgili bitki bahçesi ve fidanlık; toprak ve ekoloji laboratuvarı ile herbaryum ve silvikültür laboratuvarı yer almıştır. Enstitü, ders kitaplarının yanı sıra ormancılıkla ilgili "Belgrad Ormanı Toprak Münasebetleri" ve "Belgrad Ormanında Meşenin Silvikültürce Tabi Olacağı Muamele, Ekolojik Esaslar ve Teknik Teklifler" gibi eserleri yayınlamıştır. Enstitü Müdürü Prof. Dr. Esat Muhlis Oksal, öğretim üyesi Doç. Dr. Fikret Vural ve Başasistan Hayrettin Kayacık kurumun önemli simaları arasında yerini almıştır.⁶²

2. Orman Koruma Enstitüsü: Ülke ormanlarını koruyarak bunlardan faydalanmaya engel unsurları tespit edip alınacak önlemleri araştırmak amacıyla tesis edilmiştir. Çalışmalarını bitki hastalıkları, entomoloji (böcek bilimi), muhafaza ve mücadele olmak üzere üç kısım halinde yürüten enstitünün, biyolojik esas ve ağaç türleriyle haşere zararlarını gösteren koleksiyonu; orman haşere ve hastalıklarıyla mücadele yollarını anlatan müze, salon ve laboratuvarlarının bulunduğu bilinmektedir. Kurum ders kitaplarının yanı sıra orman haşereleriyle ilgili eserler de meydana getirmiş, Enstitü Müdürü Doç. Dr. Gafur Acatay ile Asistanı Mesut Defne gibi önemli simalarla öğretimini sürdürmüştür.⁶³

3. Orman Politikası ve Amenajman Enstitüsü: Bu enstitü, orman ve ormancılığın çeşitli alanları üzerinde tarihi araştırmalar yapmış, devletçe alınan idarî, malî, siyasi, toplumsal, ekonomik ve teknik tedbirlerin ağaç topluluklarının gelişimi üzerine etkileri çalışmalarını yerine getirmiştir. Ayrıca orman politikalarının sorunları üzerinde araştırmalar yapmak ve amenajman usulüyle ağaç topluluklarının mevcut çeşitlerinden işletme bünyesine geçmek amacıyla faaliyetlerde de bulunmuştur. Enstitü çalışmalarını, amenajman; orman politikası; tarihi idare ve muhasebe olmak üzere üç şubede yürütmüş, Türkiye'de

62 Mazhar Diker, "Orman Varlığımızı Koruyacak Müessese, Orman Fakültesi", *İktisadi Yürüyüş*, Ziraat Fevkalade Sayısı, C. 6, S. 69-70, Yıl: 3, Ekim 1942, s. 27; "Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi", *Orman Özel Sayısı*, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 68.

63 Diker, *a.g.m.*, s. 53; "Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi", *a.g.m.*, s. 68.

ormancılık eğitimi ve kurumlarına ait 80 yıllık bir incelemeyi tamamlamıştır. Ayrıca Göktepe-Soyuk, Kömürsu-Karaburun devlet ormanlarının yenilenme planlarıyla, Florya'ya ait büyük bir ağaçlandırma planını yapıp yıllık uygulama çalışmalarını yürüten Enstitünün, eğitim uygulama araç ve gereciyle birer laboratuvar, kütüphane ve seminer salonuna sahip olduğu bilinmektedir. Kurum, Müdür Prof. Dr. Mazhar Diker, Başasistan Dr. Selahattin İnal ve Asistan Kemal Ergüleç ile öğretim çalışmalarını yerine getirmeye çalışmıştır.⁶⁴

4. Orman Hasılat ve İşletme İktisadi Enstitüsü: Türkiye ormanlarının ağaç türlerine göre zenginliği ve verim kapasitelerinin tespiti amacıyla tesis edilmiştir. Ayrıca çeşitli ağaç çeşitlerinin işletme şekillerine ortaya koymak ve her biri için hacim, hasılat ve emsal cetvellerini meydana getirmek, ölçme yöntemleri ve araçları üzerinde deneme yapmak ve orman işletmelerinin verimlilik etütlerini gerçekleştirmek görevlerini de enstitünün, üstlendiği görülmektedir. Bu müessese, çalışmalarını dendrometre⁶⁵;hasılat bilgisi ve işletme iktisadi; orman kıymetleri hesabı şubelerinde yürütmüştür. Bu çalışmalar dışında şehir ve kasabaların yeşillendirilmesine de hizmet ederek, kurulan parklar hakkında incelemelerde bulunmuştur. Enstitü, dendrometre, orman kıymetleri hesabı, parkçılık ders kitaplarını hazırlamış, "Fıstık Çamı Ormanlarımızda Meyve ve Odun Verimi Bakımından Araştırmalar ve Bu Ormanların Amenajman Esasları" adlı bir eseri de tamamlamıştır. Kurumun Müdürü Doç. Dr. Fehim Baş, asistanları ise Dr. Kemal Savaş ile Ahmet Kantemir'dir.⁶⁶

5. Orman Mahsulleri ve Kıymetlendirme Enstitüsü; Mahsullerin üretim hazırlığındaki tasnifine ait teknik sorunlar; birinci ve ikinci dereceden orman ürünlerinin anatomik, mihaniki ve kimyevi bünye ve özelliklerinin tespitiyle ıslahına ait etütler; enstitünün çalışma alanına girmiştir. Ayrıca orman aletlerinin bakım ve ıslah çalışma yöntemleri; taşıma araçları, travers, maden sütunu, kâğıt odunu, ambalaj, kurşun kalem, kibrit sanayi, kontrplak gibi ülke endüstri ve kurumlarının ihtiyaçlarının memleket ormanlarından uygun şekilde temini etütleri de enstitünün ilgi alanları arasında yer almıştır. Bunların yanı sıra reçine, tanen, kömürcülük etütleriyle değerlendirmeye ait bütün sanayi ve ticaret teşekkül ve tesisleri hakkında incelemeler de enstitünün faaliyetleri arasına girmiştir. Orman işletme bilgisi; iş bilgisi; ağaç sanayi ve ticaretiyle avcılık olmak üzere çalışmalarını üç grupta toplayan enstitü, bu alanlarla ilgili ders kitabıyla maden sütunu üzerinde çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ayrıca resmi ve özel kuruluşlardan talaş, mekik, ayakkabı çivisi ve ambalaj konuları üzerinde sorulan sorular hakkında yaptığı incelemeleri açıklayarak tavsiyelerde bulunmuş, çeşitli ağaç türlerinden elde edilen odunlardan ortaya çıkan fire hakkında yaptığı laboratuvar incelemelerine ait raporu da Tarım Bakanlığına sunmuştur. Enstitü; sedir, köknar, çam ve ladin ağaçları odunlarının teknolojik

64 Diker, *a.g.m.*, s. 53; Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi", *a.g.m.*, s. 68.

65 Ağaçların çap, hacim, yaş, boyut ve kabuk kalınlığının ölçülmesi.

66 Diker, *a.g.m.*, ss. 53-54; Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi", *a.g.m.*, s. 69.

özellikleri ile kullanışları hakkında da araştırmalara başlamış, bünyesinde bulunan koleksiyon, numune hazırlama dairesi, deneme laboratuvarı, uygulama salonu ve sergi yeriyle görevini sürdürmüştür. Müessesenin Müdürü Doç. Dr. Adnan Berkel başta olmak üzere Prof. Dr. Tevfik Ali Çınar ile asistanlar İsmail Eraslan ve Osman Alpay ile öğretim faaliyetleri yerine getirilmiştir.⁶⁷

6. Orman İnşaatı Enstitüsü: Modern orman işletmelerinde inşaatla ilgili gerekli tedbir ve tesisleri temin edip odunun üretiminden kullanıldığı yere kadar ekonomik ve rasyonel bir biçimde nakledilmesine yarayacak yol, köprü ve demiryolu yapmak bu enstitünün başlıca görevleri arasında yer almıştır. Ayrıca kuru ve sulu oluk, nakliyat barajı ve hava hattının yanı sıra gerekli bina ve tesisler üzerinde çalışmalar yaparak projeler hazırlamak da enstitünün diğer görevleri arasında yer almıştır. Bunların yanı sıra Türkiye’de tarım arazilerini sellerden korumak için alınması gereken tedbirleri araştırmak ve inşası zorunlu yapıları tespit etmek amacıyla da faaliyetler yürütmüştür. Enstitü; toprak altı ve üstü inşaatı, transport bilgisi ve sel yatakları ıslahı şubelerine ayrılmıştır. Müessese de temel inşaatla ait bir ders kitabıyla, Belgrad Devlet Orman Yol Şebekesi ve Rasyonel Nakliyat Şekilleri adlı bir etüt çalışması yapılmıştır. Kurumun Müdürü Doçent Dr. Faik Tavşanoğlu ile öğretim üyesi Prof. Dr. Necati Engiz’in faaliyetleri kapsamında eğitim ve araştırmalar için laboratuvar, alet ve malzemelerin yanı sıra Geodezi Enstitüsü ile müşterek modern bir tersimat ve çalışma salonu yer almıştır.⁶⁸

7. Geodezi Enstitüsü: Türkiye’nin orman haritasının ivedilikle hazırlanıp tamamlanmasına yarayacak, yöntem, araç ve çalışma sistemi hakkında araştırmalar yapmak amacıyla bu enstitü tesis edilmiştir. Eğitim-öğretim alanında çalışarak, ölçme aracı, malzeme, laboratuvar ve Orman Mühendisliği Enstitüsüyle ortak bir tersimat salonu ve kütüphanesi bulunan bu kuruluşun Müdürü Doçent Dr. Faik Tavşanoğlu ve asistanı ise Refik Alaçam’dır.⁶⁹

8. Toprak ve Ekoloji Enstitüsü: Ülke ormanlarını sistematik bir biçimde inceleyip verimliliklerini ortaya koyarak ilmi bir tasnife tabi tutmak, çeşitli orman bölgelerini ekolojik birliklere bölerek haritalarla tespit etmek amacıyla bu enstitü teşkil edilmiştir. İşletme planlarının düzenlenmesinde yapılacak yetiştirme çevresi araştırmalarının genişlik ve kapsamını uygulamaya yarayacak şekilde tayin etmek de faaliyet alanlarından birisi haline gelen bu enstitünün, müdürü ve fakültenin Dekanı Prof. Dr. Asaf Irmak, asistanı ise Mehmet Sevim’dir.⁷⁰

67 Diker, *a.g.m.*, s. 54; Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi”, *a.g.m.*, s. 69.

68 Diker, *a.g.m.*, ss. 54,77; Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi”, *a.g.m.*, s. 69.

69 Diker, *a.g.m.*, s. 77; Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi”, *a.g.m.*, s. 69.

70 “Orman Davasının İlim Kaynağı: Orman Fakültesi”, *a.g.m.*, ss. 69, 72.

3.3. Orman Genel Müdürlüğü:

Çıkarılan Bütçe Kanunları ve Kuruma Yapılan Maddi Destekler

Atatürk Döneminde 4 Haziran 1937 tarihinde kabul edilen 3204 sayılı Yasayla Tarım Bakanlığı uhdesinde, bir Orman Genel Müdürlüğünün teşkil edildiği bilinmektedir.⁷¹ II. Dünya Savaşı yıllarında bütçeden destek temin ederek sağlıklı bir halde işleyişi yerine getirebilmek amacıyla adı geçen kurumla ilgili yasal düzenlemelere gidilmiştir. Savaş döneminde ortaya çıkan ekonomik bunalım ve maddi yetersizliğe rağmen Orman Genel Müdürlüğüne bütçeden her yıl düzenli finans desteği sağlanarak zaman zaman bu desteğe ilaveler yapılması, kuruma ve ormancılık faaliyetlerine ne denli önem verildiği gerçeğini ispat etmektedir. Bu dönemde Orman Genel Müdürlüğü ile ilgili kabul edilen bütçe yasalarından ilki, 17 Ocak 1940 tarih ve 3774 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1939 Malî Yılı Bütçesinde Münakale Yapılmasına Dair Kanundur*. Bu Kanunla adı geçen kurumun 1939 yılı bütçesinin harita ve kadastro ile maaş ve genel masraflar kalemine 110.190 liralık bir aktarım gerçekleştirilmiştir.⁷²

Aynı yıl içerisinde yürürlüğe giren 24 Nisan 1940 tarih ve 3809 sayılı Yasayla 1939 yılı Orman Genel Müdürlüğü bütçesinin daimi ve geçici memuriyet harcırahlarıyla harita ve kadastro cetveline 17.500 liralık, bir aktarım yapılmıştır.⁷³

Yine 1940 yılında 13 Mayıs 1940 tarih ve 3818 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü Teşkilât Kanunuyla Orta Orman Mektebi Teşkili ve Muallimleri Hakkındaki Kanun ile Orman Koruma Teşkilât Kanununda Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanunun* kabul edildiği görülmektedir. Bu yasayla 3204 sayılı Orman Umum Müdürlüğü Teşkilât Kanunu'nun 5. maddesine bağlı cetvelde gösterilen teşkilât kadroları ile Orta Orman Mektebi Teşkili ve Muallimleri Hakkındaki 2538 sayılı

71 TBMMKD, 04.06.1937, s. 867; RG, S. 3630, 14 Haziran 1937.

72 TBMMKD, 17.01.1940, s. 152; RG, S. 4416, 25 Ocak 1940; TBMMZC, D. 6, C. 8, 17.01.1940, s. 78; Daha savaş başlamadan evvel 6 Temmuz 1939 tarih ve 3697 sayılı *Ankara Orman Çiftliğindeki Bira Fabrikayla Tesiat ve Müstemilâtının ve Arpa Silosunun İnhisarlar Umum Müdürlüğüne Devri Hakkındaki Kanun* kabul edilmiştir. Bu kanun ve 3308 sayılı Yasanın 5. maddesiyle Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna intikal eden menkul ve gayrimenkul mallardan Ankara Orman Çiftliğindeki bira fabrikası ve müstemilatıyla fabrika içerisinde imalâta mahsus bütün tesis, bina ve Toprak Mahsulleri Ofisine devredilen arpa silosu, Tekel Genel Müdürlüğüne verilmiştir. TBMMKD, 06.07.1939, s. 928; RG, S. 4257, 13 Temmuz 1939; 3308 sayılı Kanunun ayrıntıları için Bk. TBMMKD, 07.01.1938, ss. 101-104; RG, S. 3807, 13 Ocak 1938; 11 Aralık 1942 tarih ve 4318 sayılı *Orman Umum Müdürlüğünün 1939 Malî Yılı Hesabı Katî Kanununun* ayrıntıları için Bk. TBMMKD, 11.12.1942, s. 39; RG S. 5285, 17 Aralık 1942; 8 Aralık 1944 tarih ve 4682 sayılı *Orman Umum Müdürlüğünün 1940 Malî Yılı Hesabı Katî Kanunu* için Bk. TBMMKD, 08.12.1944, s. 60; RG, S. 5880, 15 Aralık 1944; Orman Genel Müdürlüğü Fen Kurulu Başkanlığına Tahsin Ersan'ın tayini ile ilgili Kararname için Bk. BCA, 30-11-1-0/ 135-38-3, Tarih: 02.10.1939.

73 TBMMKD, 24.04.1940, s. 267; RG, S. 4497, 30 Nisan 1940; 2 Temmuz 1937 tarihli Orman Nizamnamesinin 28. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki ilgili nizamname, 22 Temmuz 1943 tarihli Bakanlar kurulu Kararıyla yürürlüğe konulmuştur. BCA, 30-18-1-2/ 102-56-15, Tarih: 22.07.1943.

Kanunun 3. maddesine bağlı cetvelde gösterilen teşkilât kadroları, bu kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde yazılı olduğu şekliyle değiştirilmiştir.⁷⁴

24 Temmuz 1940 tarih ve 3904 sayılı Yasayla da Orman Genel Müdürlüğünün teşkilatında değişiklik yapıldığı bilinmektedir. Bu yasanın birinci maddesine göre: Orman Genel Müdürlüğünde hukuk müşaviri, tetkik memuru ve kâtipten meydana gelmek üzere bir hukuk müşavirliği teşkil edilmiştir.⁷⁵

11 Nisan 1941 tarihine gelindiğinde ise 3996 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1940 Malî Yılı Bütçesinde 35.000 Liralık Münakale İcrasına Dair Kanunun* kabul edildiği bilinmektedir. Bu kanunla Genel Müdürlüğün 1940 yılı bütçesine 35.000 liralık bir aktarım söz konusu olmuştur.⁷⁶

26 Kasım 1941 tarihinde ise 4131 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1941 Malî Yılı Bütçesine 40.000 Lira Munzam Tahsisat Verilmesine Dair Kanun* kabul edilmiştir. Bu kanunla Orman Genel Müdürlüğünün 1941 yılı bütçesinin 12. faslının 1. mahkeme masrafı maddesine 40.000 liralık ek bir tahsisat konulmuştur.⁷⁷

27 Nisan 1942 tarihine gelindiğinde 4211 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1941 Malî Yılı Bütçesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun* kabul edildiği görülmektedir. Bu kanunla 1941 yılı Orman Genel Müdürlüğü bütçesinin ilişik 1 sayılı cetvelde gösterilen düzenlemesine 27.000 liralık ek ödeme verilmesinin yanı sıra aynı bütçenin ilişik 2 sayılı cetvelde yazılı ve yeniden açılan tertiplerine 12.272 liralık bir tahsisat konulmuştur.⁷⁸

8 Ocak 1943 tarihinde ise 4354 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1942 Malî Yılı Bütçesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun* kabul edildiği bilinmektedir. Bu kanuna göre, Orman Genel Müdürlüğünün 1942 yılı bütçesinin ilişik 1 sayılı cetvelinde yazılı düzenlemesine 121.795 liralık ek bir ödenek verilmiştir.⁷⁹

Aynı yılda 15 Ocak 1943 tarih ve 4383 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1942 Malî Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelde Değişiklik Yapılması Hakkında*

74 TBMMKD, 13.05.1940, s. 294; RG, S. 4512, 18 Mayıs 1940; TBMMZC, D. 6, C. 11, 13.05.1940, s. 83; 3204 sayılı Kanunun 5. maddesi ve 2538 sayılı Kanunun 3. maddesine bağlı cetvelde gösterilen teşkilat kadroları ile 3818 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvelde gösterilen teşkilat kadroları için Bk. TBMMKD, 04.06.1937, ss. 870-871; RG, S. 3630, 14 Haziran 1937; TBMMKD, 23.06.1934, s. 897; RG, S. 2742, 03 Temmuz 1934; TBMMKD, 13.05.1940, s. 295.

75 TBMMKD, 24.07.1940, s. 1087; RG, S. 4575, 31 Temmuz 1940; TBMMZC, D. 6, C. 13, 24.07.1940, s. 83; Tarım Bakanlığınca ek halde hazırlanan orman tüzüğü'nün 24 Aralık 1940 tarihinde Bakanlar Kurulunca kabul edildiği görülmektedir. Konunun ayrıntıları için Bk. BCA, 30-18-1-2/ 93-118-11, Tarih: 24.12.1940.

76 TBMMKD, 11.04.1941, s. 195; RG, S. 4787, 17 Nisan 1941; TBMMZC, D. 6, C. 17, 11.04.1941, s. 41; BCA, 30-18-1-2/ 94-22-10, Tarih: 20.03.1941.

77 TBMMKD, 26.11.1941, s. 4; RG, S. 4974, 3 Aralık 1941; TBMMZC, D. 6, C. 21, 26.11.1941, s. 46.

78 1941 Yılı Orman Genel Müdürlüğü bütçesinin ilişik 1 ve 2 sayılı cetveli için Bk. TBMMKD, 27.04.1942, ss. 209-210; RG, S. 5096, 30 Nisan 1942; TBMMZC, D. 6, C. 24, 27.04.1942, s. 242.

79 TBMMKD, 08.01.1943, ss. 144-145; RG, S. 5304, 14 Ocak 1943; 4354 sayılı Kanunun TBMM'deki oylaması hakkında bilgi almak için Bk. TBMMZC, D. 6, C. 30, 08.01.1943, ss. 106-109.

Kanun ile de kurumun 1942 Malî Yılı Bütçe Kanununa bağlı A işaretli ilişik cetvelde yazılı düzenlemesine 1.000.000 liralık ek bir ödenek konulmuştur.⁸⁰

3 Mayıs 1943 tarihinde yürürlüğe giren 4402 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1942 Malî Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* ile de müessesenin 1942 senesi bütçesi (A) işaretli cetvelin ilişik cetvelde gösterilen düzenlemesine 62.000 liralık bir ilave ödenek verilmiştir.⁸¹

1944 yılına gelindiğinde 3 Ocak 1944 tarih ve 4507 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1943 Malî Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) ve (D) İşaretli Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun* yürürlüğe girdiği bilinmektedir. Bu yasayla 1943 yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçe Kanununa bağlı A işaretli, ilişik cetvelde yazılı düzenlemesine 489.200 liralık ilave bir ödenek tahsis edilmiştir.⁸²

2 Temmuz 1945 tarihinde ise 4777 sayılı *Orman Genel Müdürlüğü Kuruluş Kanununa Ek Kanunun* kabul edildiği görülmektedir. Bu kanunla adı geçen kurum hakkındaki 4 Haziran 1937 tarih ve 3204 sayılı Kanunun beşinci maddesine bağlı ve 13 Mayıs 1940 tarih ve 3818 sayılı Yasayla değiştirilen cetvele derece, görev, sayı ve aylıkları yazılı memuriyetler ilave edilmiştir.⁸³ Tablo 4'te Orman Genel Müdürlüğünün İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki bütçesi verilmiştir.

Tablo: 4. Orman Genel Müdürlüğünün Bütçesi (1939-1945)

Yıllar	Verilen Bütçe (TL)
1939	5.306.963
1940	5.044.318
1941	5.677.275
1942	6.681.114
1943	8.349.844
1944	9.547.843
1945	10.200.352

Kaynak: TBMMKD, 20, 30.05.1939, s. 466; RG, S. 4222, 2 Haziran 1939; TBMMKD, 31.05.1940, ss. 820-822; RG, S. 4528, 06 Haziran 1940; TBMMKD, 30.05.1941, s. 650; RG, S. 4824, 3 Haziran 1941; TBMMKD, 28.05.1942, ss. 600-605; RG, S. 5122, 3 Haziran 1942; TBMMKD, 17.05.1943, ss. 101-106; RG, S. 5411, 24 Mayıs 1943; TBMMKD, 08.05.1944, s. 166; RG, S. 5706, 15 Mayıs 1944; TBMMKD, 30.05.1945, s. 577; RG, S. 6023, 5 Haziran 1945.

80 TBMMKD, 15.01.1943, s. 231; RG, S. 5310, 21 Ocak 1943; TBMMZC, D. 6, C. 30, 15.01.1943, s. 272.

81 TBMMKD, 03.05.1943, s. 54; RG, S. 5400, 10 Mayıs 1943; TBMMZC, D. 7, C. 2, 03.05.1943, s. 6; Orman Genel Müdürlüğü 1942 yılı bütçesine 62.000 liralık ek ödenek verilmesi hakkındaki 7 Nisan 1943 tarihli Kanun Tasarısı için Bk. BCA, 30-18-1-2/ 101-24-5, Tarih: 07.04.1943.

82 TBMMKD, 03.01.1944, s. 7; RG, S. 5598, 8 Ocak 1944; TBMMZC, D. 7, C. 7, 03.01.1944, s. 5; 26 Ocak 1944 tarihinde kabul edilen 4521 sayılı *Orman Umum Müdürlüğü 1943 Malî Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun* hakkında bilgi almak için Bk. TBMMKD, 26.01.1944, ss. 51-52; RG, S. 5620, 3 Şubat 1944.

83 TBMMKD, 02.07.1945, s. 794; RG, S. 6052, 9 Temmuz 1945; TBMMZC, D. 7, C. 19, 02.07.1945, s. 5.

Tablo 4’e göre, II. Dünya Savaşı yıllarında Orman Genel Müdürlüğüne tahsis edilen ödeneğin 1940 yılı hariç her yıl düzenli bir biçimde artış gösterdiği görülmektedir. Buna göre 1939’da 5.306.963 lira olan bütçe 4.893.389 lira artışla 1945 yılında 10.200.352 liraya yükselmiştir. Böylece 1939’dan 1945’e kadar olan süreçte Orman Genel Müdürlüğüne tahsis edilen bütçede %92,20 oranında bir artış sağlanmıştır. Ayrıca savaş yıllarının imkânsızlığına rağmen ağaç topluluklarının bakım ve korunmasından birinci derecede sorumlu bu müesseseye toplamda 50.807.709 lira gibi önemli bir meblağı teşkil eden bütçenin tahsis edilmesi, orman ve ormancılığa verilen değerler ortaya konulması bakımından önemli bir gelişme olmuştur.

Sonuç

II. Dünya Savaşı’nın olumsuz koşulları başta tarım, ticaret ve sanayi olmak üzere bütün ekonomik faaliyetleri sekteye uğratmasına rağmen, ülkenin önemli servet kaynakları arasında bulunan ormanlar hakkında çeşitli kanuni düzenlemelere ket vurmamıştır. Bu suretle orman ve ormancılığının korunup geliştirilmesi yönünde önemli mesafeler kat edilip engeller ortadan kaldırılarak bu alanda ortaya çıkabilecek yasal boşluklar giderilmeye çalışılmıştır.

Savaş döneminde orman ve orman uygulamalarıyla ilgili yapılan faaliyetlerden biri de okaliptüs ağaçlarının yetiştirilmesi olmuştur. Çevreye estetik görünüm sağlamak ve hepsinden önemlisi bataklıkları ortadan kaldırmak amacıyla üretilen bu ağaçlar sayesinde Tarsus’un Karabucak bataklığı savaş döneminin sonlarına doğru Türk ormancısının yoğun gayretiyle bataklıktan kurtarılmıştır.

Ayrıca ormanlara demiryolu hattı, elektrik santrali, yol ve telefon şebekesi inşa edilerek erişim imkânlarının sağlanması ve kereste maliyetinin düşürülmesiyle de işleme değeri düşük ağaç parçalarının israf edilmesinin önüne geçilebilmiştir. Neticede ulaşım ve haberleşme imkânlarının kazandırılması, orman yangınlarına kolayca müdahale edilip ülkenin doğal servet kaynaklarının ortadan kaldırılmasına mani olunmuştur.

Savaş döneminde Tarım Bakanlığı Kalkınma Programı kapsamında köylerin yeşillendirilmesine önem verilerek sekiz çevre kapsamında fidanlıklar tesis edilip, üç milyon hektara yakın alanın ağaçlandırılması, ülkenin orman varlığını daha da zenginleştirip sağlık ve ekonomik yönden önemli kazanımlar elde edilmesine yol açmıştır.

II. Dünya Savaşı yıllarında teknik bilgi bakımından yeterli seviyede bulunmayan uzmanların Avrupa’ya gönderilerek akademik düzeylerinin artırılmasına yönelik eğitime tabi tutulmalarıyla da pratik, rasyonel ve daha donanımlı elemanların işletmelerde görev almaları, orman ve ormancılığın geliştirilmesine ivme kazandırılması bakımından önemli bir gelişme olmuştur.

Savaş yıllarında orman endüstrisi alanında önemli mesafeler kat edilip çalışmalar da yapılmıştır. Ormanlardan elde edilen kerestelerin belirli tür ve ebat halinde sınıflandırılıp standardize edilmesi, bunların kalitesini yükseltip piyasalarda rağbet görmesinin yanı sıra imalat kayıplarını da önlemiştir. Harp öncesinde dış ülkelerden ithal edilen kolofon yağı ve şişe mantarı gibi mahsullerin savaş koşulları nedeniyle yokluğunu hissettirmesi, bu ürünlerin sanayide yaşanacak olası buhranları engelleyebilmesi bakımından ülke ormanlarından temin edilmesini zaruri kılmıştır.

II. Dünya Savaşı arifesinde kurulmaya başlanan ve harp döneminde geliştirilen orman işletmeleri ve bunlara bağlı kereste fabrikalarının sayılarının artırılıp ağaç topluluklarından rasyonel biçimde yararlanılarak imalat kapasitesinin yükseltilmesi, inşaat sektöründen azami ölçüde istifade edilmesinin önünü açmıştır. Dahası ormanlardan elde edilen ambalaj ve tahta kutuları, başta yumurta, kuru üzüm, şeker, tütün ve alkollü içki mamulleri olmak üzere birçok ürünün ihracatında önemli merhaleler kat edilmesine yol açmıştır.

Kışın yakacak halde kullanılan odun ve odun kömürünün, savaş döneminde ülke ormanlarından temin edilip ısınma sorununu hallederek insanların soğuktan telef olmasını engellenmesi sayesinde de ülkenin muhtemel bir felakete sürüklenmesinin önüne geçilebilmiştir.

Savaş döneminin olumsuz şartlarına rağmen, ülkenin önemli kurumları arasında bulunan orman fakültesinin bünyesinde sekiz enstitünün bilimsel faaliyetini yerine getirebilmesi, ülke ormancılığının inkişafında mesafeler kat edilerek, rasyonel gelişmeler sağlanmasına yol açmıştır. Dahası ekonomik sıkıntılar sürmesine rağmen ormancılığın tekâmülünde önemli bir işlevi yerine getiren Orman Genel Müdürlüğü'nün bütçesine her yıl düzenli destekler sağlanması, ülkenin doğal zenginliklerinin geliştirilmesinde önemli bir kilometre taşı görevini yerine getirmiştir.

Netice itibariyle yapılan kanuni düzenleme ve örgütlenmelerin yanı sıra ağaç topluluklarından odun ve kereste gibi birçok mahsulün elde edilmesi, Türk ormancılığının korunup geliştirilmesine ön ayak olmasının yanı sıra milli ekonomiye katkılar sağlanmasına da yol açmıştır.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Belgeleri

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

- BCA, 30-18-1-2/ 56-58-20, Tarih: 18.07.1935.
_____, 30-11-1-0/ 135-38-3, Tarih: 02.10.1939.
_____, 30-10-0-0/ 186-281-8, Tarih: 21.10.1940.
_____, 30-10-0-0/ 81-532-4, Tarih: 21.11.1940.
_____, 30-18-1-2/ 93-118-11, Tarih: 24.12.1940.
_____, 30-18-1-2/ 94-22-10, Tarih: 20.03.1941.
_____, 30-10-0-0/ 183-265-10, Tarih: 06.12.1941.
_____, 30-10-0-0/ 193-320-9, Tarih: 17.08.1942
_____, 30-18-1-2/ 100-102-19, Tarih: 08.12.1942.
_____, 30-18-1-2/ 101-24-5, Tarih: 07.04.1943.
_____, 30-18-1-2/ 102-56-15, Tarih: 22.07.1943.
_____, 30-18-1-2/ 103-79-11, Tarih: 26.10.1943.
_____, 30-18-1-2/ 108-32-4, Tarih: 07.06.1945.
_____, 30-18-1-2/ 109-51-16, Tarih: 20.08.1945.
_____, 30-10-0-0/ 183-265-22, Tarih: 15.08.1949.

II. Resmi Yayınlar

A. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kanunlar Dergisi (TBMMKD) ve Zabıt Ceridesi (TBMMZC)

- TBMMKD, 23.06.1934, s. 897.
_____, 08.02.1937, s. 186.
_____, 05.05.1937, s. 371.

- _____, 04.06.1937, s. 867.
_____, 04.06.1937, ss. 870-871.
_____, 07.01.1938, ss. 101-104.
_____, 24.06.1938, s. 1014.
_____, 30.05.1939, s. 466.
_____, 06.07.1939, s. 928.
_____, 17.01.1940, s. 152.
_____, 24.04.1940, s. 267.
_____, 13.05.1940, ss. 294-295.
_____, 31.05.1940, ss. 820-822.
_____, 15, 05.06.1940, ss. 519-526.
_____, 24.07.1940, s. 1087.
_____, 21.08.1940, s. 1108.
_____, 11.04.1941, s. 195.
_____, 30.05.1941, s. 650.
_____, 26.11.1941, s. 4.
_____, 27.04.1942, ss. 209-210.
_____, 28.05.1942, ss. 600-605.
_____, 03.08.1942, s. 848.
_____, 11.12.1942, s. 39.
_____, 08.01.1943, ss. 144-145.
_____, 14.01.1943, s. 197.
_____, 15.01.1943, s. 231.
_____, 03.05.1943, s. 54.
_____, 17.05.1943, ss. 101-106.
_____, 03.01.1944, s. 7.
_____, 26.01.1944, ss. 51-52.
_____, 08.05.1944, s. 166.
_____, 2.05.1944, s. 203.
_____, 06.12.1944, s. 54.
_____, 08.12.1944, s. 60.
_____, 09.04.1945, s. 133.

- _____, 14.05.1945, s. 208.
_____, 30.05.1945, s. 577.
_____, 25.06.1945, s. 756.
_____, 02.07.1945, s. 794.
_____, 09.07.1945, s. 816.
TBMMZC, D. 5, C. 16, 08.02.1937, ss. 90-106.
_____, D. 5, C. 19, 04.06.1937, s. 77.
_____, D. 6, C. 8, 17.01.1940, s. 78.
_____, D. 6, C. 11, 13.05.1940, s. 83.
_____, D. 6, C. 13, 24.07.1940, s. 83.
_____, D. 6, C. 13, 21.08.1940, s. 132.
_____, D. 6, C. 17, 11.04.1941, s. 41.
_____, D. 6, C. 21, 26.11.1941, s. 46.
_____, D. 6, C. 24, 27.04.1942, s. 242.
_____, D. 6, C. 27, 03.08.1942, s. 11.
_____, D. 6, C. 30, 08.01.1943, ss. 106-109.
_____, D. 6, C. 30, 14.01.1943, s. 238.
_____, D. 6, C. 30, 15.01.1943, s. 272.
_____, D. 7, C. 03.05.1943, s. 6.
_____, D. 7, C. 7, 03.01.1944, s. 5.
_____, D. 7, C. 16, 09.04.1945, s. 23.
_____, D. 7, 2, C. 18, 25.06.1945, s. 391.
_____, D. 7, C. 19, 02.07.1945, s. 5.
_____, D. 7, C. 19, 09.07.1945, s. 7.

B. Resmi Gazete (RG)

- RG, S. 2742, 03 Temmuz 1934.
_____, S. 3027, 13 Haziran 1935.
_____, S. 3537, 18 Şubat 1937.
_____, S. 3603, 13 Mayıs 1937.
_____, S. 3630, 14 Haziran 1937.
_____, S. 3807, 13 Ocak 1938.

- _____, S. 3958, 13 Temmuz 1938.
_____, S. 4222, 2 Haziran 1939.
_____, S. 4257, 13 Temmuz 1939.
_____, S. 4416, 25 Ocak 1940.
_____, S. 4497, 30 Nisan 1940.
_____, S. 4512, 18 Mayıs 1940.
_____, S. 4528, 06 Haziran 1940.
_____, S. 4575, 31 Temmuz 1940.
_____, S. 4598, 27 Ağustos 1940.
_____, S. 4787, 17 Nisan 1941.
_____, S. 4824, 3 Haziran 1941.
_____, S. 4974, 3 Aralık 1941.
_____, S. 5096, 30 Nisan 1942.
_____, S. 5122, 3 Haziran 1942.
_____, S. 5179, 8 Ağustos 1942.
_____, S. 5285, 17 Aralık 1942.
_____, S. 5304, 14 Ocak 1943.
_____, S. 5310, 21 Ocak 1943.
_____, S. 5400, 10 Mayıs 1943.
_____, S. 5411, 24 Mayıs 1943.
_____, S. 5598, 8 Ocak 1944.
_____, S. 5620, 3 Şubat 1944.
_____, S. 5706, 15 Mayıs 1944.
_____, S. 5709, 18 Mayıs 1944.
_____, S. 5880, 15 Aralık 1944.
_____, S. 5980, 12 Nisan 1945.
_____, S. 6009, 18 Mayıs 1945.
_____, S. 6023, 5 Haziran 1945.
_____, S. 6047, 3 Temmuz 1945.
_____, S. 6052, 9 Temmuz 1945.
_____, S. 6056, 13 Temmuz 1945.

**C. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü
İstatistik Yıllığı (İGMİY), Devlet İstatistik Enstitüsü
İstatistik Göstergeler (DİEİG) ve Türkiye İstatistik Kurumu
İstatistik Göstergeler (TÜİKİG) Yayınları**

İGMİY, 1948, s. 302.

_____, 1949, s. 170.

_____, 1950, s. 170.

DİEİG, 1923-1995, ss. 414-415.

_____, 1923-1998, ss. 564, 576.

_____, 1923-2002, ss. 589, 601.

TÜİKİG, 1923-2006, ss. 646, 658.

_____, 1923-2008, ss. 699, 713.

_____, 1923-2009, ss. 651, 665.

_____, 1923-2010, ss. 658, 672.

_____, 1923-2011, ss. 702, 716.

_____, 1923-2012, ss. 629, 643.

_____, 1923-2013, ss. 642, 656.

III. Süreli Yayınlar

A. Dergiler

İktisadi Yürüyüş (1940, 1942, 1945)

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi (1994)

Orman ve Av (1940)

B. Gazeteler

Akşam (12 Temmuz 1942)

Anadolu (7 Ağustos 1941)

Aydın (12 Temmuz 1942)

Bugün (17 Temmuz 1942)

Cumhuriyet (21 Mayıs 1944)

En Son Havadis (1 Eylül 1941)

Haber (10 Nisan 1942)

- Halkın Sesi* (11 Temmuz 1942)
İkdam (27 Ağustos 1942)
İkdam Halk Gazetesi (11 Ağustos 1939)
İzmir Postası (14 Ağustos 1934)
Kurun (10 Haziran 1938)
Milliyet (18 Nisan 1935)
Münakaşa (21 Kasım 1939)
Son Telgraf (31 Temmuz 1942)
Tan (24 Ağustos 1942)
Tasviri Efkâr (3 Haziran 1941)
Türksözü (7 Ağustos 1940)
Ulus (4-5 Ağustos 1942)
Vakit (22 Ağustos 1940)
Vatan (12 Temmuz 1942)
Yeni Asır (5 Temmuz 1940)
Yeni Sabah (1 Eylül 1942)

IV. Kitaplar

- Cumhuriyetimizin 50. Yılında Ormancılığımız*, Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1973.
- DOĞAN, Rasim Remzi, “Dikili Ağaç Satış Yöntemi”, *Türkiye Ormanlılar Derneğinin 95. Kuruluş Yıldönümünde: Orman Varlığımız ve Ormanlılık Üretim Faaliyetleri*, Kuban Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 42.
- GÜMÜŞ, Cantürk, *Türk Orman Devrimi*, Türkiye Ormanlılar Derneği Yayınları, Ankara, 2018.
- Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergeleri 2019 Türkiye Raporu*, Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2020.
- TARAKLI, Duran, *Ormanlarımız ve Yerleşimleri*, ODTÜ Yayınları, Ankara, 1990.
- TC Kalkınma Bakanlığı, *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Ormanlılık ve Orman Ürünleri Çalışma Grubu Raporu*, Ankara, 2018.
- TOBB, *Ekonomik Rapor 2005*, Nurol Matbaacılık, Ankara, 2006.
- _____, *Türkiye Orman Ürünleri Meclisi Sektör Raporu 2011*, Sar Matbaası, Ankara, 2012.

_____, *Türkiye Orman Ürünleri Sektör Meclis Raporu 2012*, Salmat Matbaası, Ankara, 2012.

Türkiye’de Orman Ürünleri Meclisi Sektör Raporu 2015, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, Ankara, 2015.

Türkiye Ormanlığı 2019, Türkiye Ormanlıklar Derneği Yayınları, Ankara, 2019.

V. Makaleler

ACATAY, Gafur “Milli Ekonomi ve Ormanlıkta Zararlı Böcekler”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 39-40.

ADALI, Fuad, “Sağlık Ağacı: Bizde Okalipütüs”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 94-96.

_____, Fuat, “Ziraat Vekâletinin Bu Seneki Teşebbüsü ve Yurdun Ağaçlandırılması”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 52, 96-97.

AKYAMAÇ, Hilmi “Umumi Hatlarıyla Orman Mevzuatı”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 111-112,114.

_____, Hilmi “Türkiye’de Orman Sınırlanması”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 43,49.

ATAYURT, M. Faik “Ormanların Yetiştirilmesi Üzerine Bazı Teklifler”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 103-107.

“Avcılık İçin Kanun Yapılıyor”, *Milliyet*, 18 Nisan 1935, No: 3299, s. 3.

BERKEL, Adnan, “Endüstri ve Madencilikte Orman Mahsullerinin Önemi”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 33-37, 40-41.

“Bursa ve Bolu Orman Mekteplerine Alınacak Talebenin Kayıt ve Kabul Şartları”, *Tan*, 24 Ağustos 1942, No: 2521, s. 4.

BÜK, Fahri “Türkiye’de Orman Deyince Ne Anlamalıyız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 1 Ocak 1945, ss. 2-4.

“Büyük Millet Meclisi Doktor Refik Saydam’ın Hatırasını Taziz Etti”, *Ulus*, 4 Ağustos 1942, ss. 1, 3.

ÇIKINOĞLU, Ferit “Önemli bir Mevzu: Ormanda Nakliyat”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 58-61.

ÇINAR, Tevfik Ali “Ormanlarımızın Sanayideki Rolü: Kereste Sanayii ve Ticareti, Dün Bugün, Yarın”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 13-18.

_____, Tevfik Ali “Tetkike Değer Bir Mevzu: Avcılık ve Ormanlarımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 22-25.

- “Devlet Orman İşletmesi; Satılık Ağaçlar”, *Ulus*, 5 Ağustos 1942, s. 6.
- DİKER, Mazhar “Orman Varlığımızı Koruyacak Müessese, Orman Fakültesi”, *İktisadi Yürüyüş*, Ziraat Fevkalade Sayısı, C. 6, S. 69-70, Yıl: 3, Ekim 1942, ss. 27, 53-54,77.
- _____, Mazhar “Ormanlardan Nasıl İstifade Ediyoruz”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 9-12.
- _____, Mazhar “Yurdumuzda Ormanlık İşletmesinin Hususiyetleri”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 19-22.
- “Dursunbey Alaçam Devlet Orman İşletme Revir Amirliğinden”, *Münakaşa Gazetesi*, 21 Kasım 1939, No: 1246, s. 3.
- “Enerjik Eleman Kaynaklarından Bolu Orman Okulu”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 120.
- “Enerjik Eleman Kaynaklarından: Bursa Orman Mektebi”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 113.
- ERARSLAN, İsmail, “Türkiye’de Park ve Bahçeler”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 91-93, 99.
- “Fabrikalar Mümessilleri Ankara’da Toplandılar”, *Aydın*, 12 Temmuz 1938, No: 290, s. 1.
- FIRAT, Fehim “Devlet Orman İşletmesi: Dursunbey Reviri”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 46-49.
- “Geçimi İçin Kereste Yapıp Satan Köylüler”, *Vatan*, 12 Temmuz 1942, No: 634, s. 3.
- GÖKŞİN, Adil “Ormanların 2 Nolu Düşmanı: Karakeçi”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 83, 97, 99, 102, 105.
- GÜNEN, Kemal “Elim Bir Hikâye, Ormanlarımız Nasıl Harcanıldı”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 73-75.
- HATİPOĞLU, Şevket Raşit, “Bizim Ormanlığımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 1, 8.
- HUŞ, Savni, “Sığla Yağı ve Sığla Ağacı Ormanlarımız”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss.70-72.
- IRMAK, Asaf, “Odun Hammaddesini Kullanan Geniş Endüstrinin Kuruluşunda Orman İşletmesine Düşen İşler”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 25, 28-29, 41.
- ISCA, Şevket, “Türkiye’de Devlet Orman İşletmeleri”, *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 32.
- “İzmir’de Orman Yangını”, *İkdam Halk Gazetesi*, 11 Ağustos 1939, No: 181, s. 7.

"Kınıklar Köyünde Orman Yangını", *Halkın Sesi*, 11 Temmuz 1942, No: 4622, s. 3.

"Kömür ve Odun İşi Nasıl Halledilecek", *Haber*, 10 Nisan 1942, No: 3634, ss. 1, 3.

KUTLUTAN, İbrahim, "Kereste Ticaretimiz", *İktisadi Yürüyüş*, S. 10, Yıl: 1, 1 Mayıs 1940, ss. 8, 16.

_____, İbrahim, "Orman Ekonomisi", *İktisadi Yürüyüş*, C. 5, S. 59, Yıl: 3, 16 Mayıs 1942, s. 13, 21.

_____, İbrahim "Şehir ve Şehirli İktisadında Orman", *İktisadi Yürüyüş*, C. 6, S. 65, Yıl: 3, 16 Ağustos 1942, ss. 12, 22.

"Memlekette Yeni Bir Hayvanat Bahçesi", *Türksözü*, 7 Ağustos 1940, No: 4799, s. 4.

"Nihayet Bugüne Kaldı", *İkdam*, 27 Ağustos 1942, No: 1107, s. 2.

"Ormancılığın İnkişafı İçin Girişilen Geniş Faaliyet", *Tasviri Efkâr*, 3 Haziran 1941, No: 4730-374, s. 3.

"Orman Davasında İlim Kaynağı: Orman Fakültesi", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 66-69,72.

"Orman Fakültesinden 36 Talebe Mezun Olmuştur", *Cumhuriyet*, 21 Mayıs 1944, No: 7100, ss. 1, 3.

"Orman Yangını Hakkında Valimizin Raporu", *İzmir Postası*, 14 Ağustos 1934, No: 3979, s. 3.

"Orman Yangınları Fazlalaştı", *Anadolu*, 7 Ağustos 1941, No: 8611, s. 2.

"Ödemiş'te Orman Yangını", *Yeni Asır*, 5 Temmuz 1940, No: 10531, s. 2.

ÖZDÖNMEZ Metin, EKİZOĞLU Abdi, "Cumhuriyet Dönemi Ormancılığında Katkısı Olan Yabancı Uzmanlar", *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: B, C. 44, S. 1-2, Yıl: 1994, ss. 12-28.

SABİT, R., "Orman Yangınları Nasıl Oluyor", *Son Telgraf*, 31 Temmuz 1942, No: 1937, s. 2.

SAVAŞ, Kemal, "Ormanı Tahrip Eden Amiller; Hayvanların Ormanlara Zararları", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 62-65.

"Şehrin Mahrukata İçin İki Milyon Lira Daha Verilecek", *Akşam*, 12 Temmuz 1942, No: 8522, s. 3.

SÜRMEİLİ, Sakıp, "Orman ve İnsan", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 51, 100-101.

TAVŞANOĞLU, Faik, "Ormanlarda Sularla Nakliyat", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 57, 61.

USLU, Muttalip, "Türkiye'de 1 Numaralı Orman Düşmanı: Orman Yangınları", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 78-82, 85.

VURAL, Fikret, "Orman Yetiştirme Davası", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 56, 84-85.

"2000 Yıl Evvel İstanbul Ormanlarında Fil Sürüleri mi Dolaşırdı", *En Son Havadis*, 1 Eylül 1941, No: No: 278, ss. 1-2.

YAZMAN, Aslan Tufan, "Modern Orman Revirlerinden: Karabük İşletmesi", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, s. 88.

_____, Aslan Tufan, "Ormancılık Davası Emrinde Türk Orman Mühendisi", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 55, 101, 105-108.

_____, Aslan Tufan "Orman Davası Nedir?", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 5, 8.

_____, Aslan Tufan, "Ormanda Yaşamak Zevki", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 50, 98.

_____, Aslan Tufan, "Şimal Ormanlarında 1.000 Kilometre: Düzce İşletmesi", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 117, 120.

_____, Aslan Tufan, "Şimal Ormanlarında 1.000 Kilometre; Kereste Fabrikalarımız", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 89-90.

_____, Aslan Tufan, "Ormanlarımızda 1.000 kilometrelik Bir Seyahat ve Bir Geziden Notlar", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 26-27, 30.

YİĞİTOĞLU, Ali Kemal, "Memleketimizde Yakacak Madde Meselesi ve Ormanlarımız", *Orman ve Av*, S. 1, Yıl: 12, İkinci Kanun 1940, ss. 2-13.

_____, Ali Kemal, " Yurdumuz ve Orman Varlığımız", *İktisadi Yürüyüş*, Orman Özel Sayısı, C. 6, Yıl: 6, 10 Ocak 1945, ss. 6, 76-77.

"Yer Sarsıntılarından Harap Olan Köylerin İmarı", *Kurun*, 10 Haziran 1938, No: 7332-1422, s. 6.

VI. Tezler

BAYRAMOĞLU, Mahmut Muhammet, *Devlet Orman İşletmelerinin Etkinlik Düzeylerinin Ölçülmesi ve Optimal İşletme Büyüklüğünün Belirlenmesi (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon, 2013.

MISIR, Mehmet, *Çok Amaçlı Orman Amenajman Planlarının Coğrafi Bilgi Sistemlerine Dayalı Olarak Amaç Programlama Yöntemiyle Düzenlenmesi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon, 2001.

VII. İnternet Kaynakları

<https://sutculermyo.isparta.edu.tr/assets/uploads/sites/100/files/ormancilik-bilgisi-ders-notu-26092017.pdf>:

(Erişim Tarihi: 10.08.2021).

<https://www.ogm.gov.tr/tr/kurulusumuz/genel-bilgiler>:

(Erişim Tarihi: 29.08.2021).

Extended Abstract

Although the adverse conditions of the Second World War negatively affected all economies, the Turkish Republic funded the General Directorate of Forestry and introduced legal regulations for the protection of trees. An important practice during the war years was the dissemination of eucalyptus forests. Initially grown for ornamentation purposes at stations, eucalyptus trees were later bred to fight swamps, as we can see from the Karabucak swamp of Tarsus that was drained by authorities.

The state built roads and installed telephone networks and railway lines to remove obstacles to protecting forests and facilitate access to them during the war. The state also built a power station to respond to fires and protect those tree communities.

Within the scope of agricultural development programs, the Ministry of Agriculture divided Turkey into eight zones and tried establishing the eighth and ninth nurseries in addition to the seven nurseries in this period. In this framework, the state continued village afforestation efforts in the surrounding nurseries in Yozgat, Ankara, Kirsehir, Corum, Cankiri, Kastamonu, Tokat, Sivas, Amasya, Kayseri, Eskisehir, Nigde, Bilecik, Burdur, Kütahya, Afyon, Manisa, Isparta, Konya, Denizli, Izmir, Malatya, Elazig and Erzurum from the first months of 1944 on. The state planted 385,091 saplings in 158 villages and municipality centers and afforested 2,745,050 hectares of land. In the following process, the state started afforestation endeavors in 28 provinces, together with Adana, Maraş, Tarsus, Hatay, and Mersin, after completing the afforestation of the five-hectare zone for which municipalities and villages were responsible for afforestation.

During the Second World War, the state sent some experts to Europe to develop technical knowledge and skills in forestry. Thanks to their training, better-equipped foresters were involved in the afforestation projects.

Extra efforts were exerted to improve the forest industry during the war. One of the leading practices of this period was the classification and standardization of forest timber. Some products (cork, colophon oil, etc.) brought from foreign countries before the war could not be imported during the war. Therefore, the state decided to obtain them from national forests.

The forestry enterprises and sawmills, established before the war and further developed afterward, took the initiative to increase the production volume by efficiently using forests. This also eliminated the possible shortages of major construction materials during the war. Moreover, these enterprises supplied forest products (wooden boxes, packaging, etc.) and removed barriers to exporting raisins, eggs, tobacco and spirits, and sugar.

It is observed that many areas of the forest industry were utilized during the World War II years. In land and sea construction, chemical and war industry; in the manufacture of matches, furniture, plywood and cars; It is known that wood and forest constitute the raw material in joinery, carpentry, carving, inlaying, turning and even weaving. It is seen that forest products are among many basic substances used in medicine and perfumery. The use of boards instead of iron columns imported from foreign countries, the average amount of which is 5 liras in mining, contributed to the economy by reducing the cost. It is predicted that 150 thousand cubic meters of columnar trees required to increase the annual production of two million tons of coal to three million tons can be obtained from 75 thousand hectares of coppice forests. Timber and wooden sleepers used in railways and facilities, especially in the station building and bridge, were obtained from forests. It has also become a known fact that wooden boxes and packages used in the export of dried fruits to foreign countries are made of wood. For this reason, the annual need for wooden packaging is around 100,000 cubic meters, of which only 40,000 cubic meters are used in the export of raisins and figs. Of this need, 12,000 cubic meters of sugar, 6,000 cubic meters of apples and pears, 3,000 cubic meters of oranges and lemons, 2,500 cubic meters of fresh grapes, 700 cubic meters of steel, 2,000 cubic meters of nails, 10,000 cubic meters of tobacco and alcoholic beverages, 5,000 cubic meters of paper and 10,000 cubic meters of eggs are used for export, others are allocated to various products.

Wood and charcoal were also procured from forests for heating in winters. Therefore, the public produced these products rather than importing them and kept its scarce foreign exchange resources during the war. During the war, many goods went on the black market or were in short supply. People were saved from freezing in winters thanks to the wood from the forests.

Despite the war's financial problems and adverse conditions, the forestry faculty, an important institution in Turkey, continued its educational and scientific endeavors with its eight institutes. This was an important milestone in the improvement of forestry in Turkey. Moreover, the General Directorate of Forestry had an important function in improving forestry despite the economic problems during the war. The state regularly funded the General Directorate of Forestry to protect and increase the number of tree communities in Turkey.

In conclusion, the procurement of many products (timber, wood, etc.) and legal regulations and organizations on forestry helped Turkey preserve and increase its tree communities and contributed to the economy.